

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет перекладознавства

Кафедра англійської і німецької філології та перекладу
імені професора І.В.Корунця

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства

ЛІНГВАЛЬНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ СУБ'ЄКТИВНОЇ ТА
ОБ'ЄКТИВНОЇ МОДАЛЬНОСТІ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО
ДИСКУРСУ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ

Студентки групи МПа 54-18
денної форми навчання
факультету перекладачів
спеціальності 035 Філологія,
спеціалізації 035.041 Германські мови і
літератури (переклад включно),
перша – англійська,
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтований переклад (англійська мова і
друга іноземна мова)
Чорної Вікторії Сергіївни

Допущена до захисту
«___»_____ 2019 року

Завідувач кафедри

_____ проф. Ніконова В.Г.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Науковий керівник:
доктор філологічних наук,
професор Ніконова В.Г.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ЄКТС _____

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

School of Translation Studies

Korunets Department of English and German Philology and Translation

Master Qualifying Paper in Translation Studies

LINGUISTIC MEANS OF EXPRESSING THE SUBJECTIVE AND
OBJECTIVE MODALITIES OF ENGLISH POLITICAL DISCOURSE AS A
TRANSLATION PROBLEM

Group MPa 54-18
Faculty of translation
Full-time student
Majoring 035 Philology,
Specialization 035.041 Germanic
Languages and Literature (including
Translation), English as the first language,
Educational Programme Translation
Studies: Specialized Translation (English
and Second Foreign Language)
Victoria S. Chorna

Research supervisor:
V.H. Nikonova
Doctor of Philology,
Full Professor

ЗМІСТ

ВСТУП.....	1
РОЗДІЛ 1 ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТИВНОЇ ТА ОБ'ЄКТИВНОЇ МОДАЛЬНОСТІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	5
1.1 Загальна лінгвістична характеристика модальності.....	5
1.1.1 Класифікація модальності.....	7
1.1.2 Класифікація засобів вираження модальності.....	10
1.2 Перекладацькі стратегії відтворення модальності.....	17
1.3 Особливості політичного дискурсу та специфіка його перекладу.....	21
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2 ЛІНГВАЛЬНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	27
2.1 Лексичні засоби вираження модальності.....	27
2.2 Лексико-граматичне вираження суб'єктивної модальності за допомогою модальних дієслів.....	31
2.3 Граматичне вираження об'єктивної модальності за допомогою способу дієслова.....	41
2.3.1 Дійсний спосіб.(Indicative Mood).....	41
2.3.2 Наказовий спосіб.(Imperative Mood).....	42
2.3.3 Умовний спосіб(Subjunctive Mood).....	43
Висновки до розділу 2.....	46
РОЗДІЛ 3 ВІДТВОРЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ У ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ.....	49
3.1 Способи еквівалентного відтворення українською мовою модальності у перекладі текстів англійськомовного політичного дискурсу.....	49
3.2 Застосування перекладацьких трансформацій суб'єктивної та об'єктивної модальності у перекладі текстів англійськомовного політичного дискурсу.....	51
Висновки до розділу 3.....	62
ВИСНОВКИ.....	64

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67
СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	73
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	73
ДОДАТКИ.....	75

SUMMARY

ВСТУП

Кваліфікаційну роботу присвячено вивченню засобів вираження суб'єктивної та об'єктивної модальності в англійськомовному політичному дискурсі. Звернення до цієї теми зумовлене складною розумово-мовленнєвою сутністю категорії модальності, яка виявляється у співвідношенні об'єктивної та суб'єктивної реальності відображеної у свідомості людини, та мовних засобів, що її репрезентують.

Лінгвополітологія або політична лінгвістика – порівняно нова наукова дисципліна яка займається вивченням політичного дискурсу. Ця дисципліна є галуззю лінгвістики, що виникла на перетині двох самостійних наук: лінгвістики і політології. Вона також тісно пов'язана з іншими сучасними лінгвістичними дисциплінами.

У даній кваліфікаційній роботі ми розглянемо політичний дискурс, що являє собою певний вид практичної мовної діяльності, структурований

відповідними текстами (поняттями, концептами) і обслуговуючий політичні процеси. Політичний дискурс характеризується вживанням певної термінології, смисловими зв'язками між окремими політичними концептами, базовими абстракціями та метафорами, типовими контекстами слововживання, побудовою суджень. У цьому дискурсі значний статус має сама фігура політика і певні поведінкові моменти.

Деякі фахівці поділяють політичний дискурс, в рамках якого використовуються тільки тексти, створені політиками (парламентські стенограми, політичні документи, публічні виступи, інтерв'ю політичних лідерів) і політичний дискурс ЗМІ, в рамках якого використовується переважно тексти, створені журналістами та поширювані за допомогою преси, телебачення, радіо, Інтернету.

Модальність як лінгвістичне явище розглядають у двох аспектах. З одного боку, актуальними є проблеми визначення модальності як категорії мови (Т. Б. Алісова, О. Н. Базаліна, Л. О. Бірюлін та ін.). З іншого – звернення до аналізу окремих різновидів модальної семантики (І. А. Демідова, М. Г. Мілютіна, Ю. В. Овсейчик, Г. І. Петрова та ін.), урізноманітнення мовного матеріалу та залучення здобутків інших гуманітарних дисциплін (О. С. Бочкова, Ю. В. Гапонова, О. В. Гребнєва, З. О. Ігіна) сприяють її глибшому розумінню. У цьому разі інтерес викликає суб'єктивна та об'єктивна модальність, що постає предметом дослідження не тільки в мовознавстві, а й у логіці та філософії.

Актуальність кваліфікаційної роботи визначено інтересом сучасних граматичних студій до проблем функціонування мовних систем на окремих етапах їх розвитку. Модальність залишається однією з найбільш поширених проблем лінгвістики в силу своєї складності та різноманітності. Модальні відношення і засоби їх реалізації все частіше привертають увагу лінгвістів і стають об'єктом вивчення на фонетичному, лексичному та лексико-граматичному рівнях.

Метою кваліфікаційної роботи є виявлення лінгвальних засобів вираження суб'єктивної та об'єктивної модальності в англійськомовному політичному дискурсі та їх переклад українською мовою.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких **завдань**:

- Опрацювати літературу за темою дослідження;
- Визначити роль модальності в перекладі текстів політичного дискурсу;
- Навести класифікації засобів вираження модальності;
- Визначити типи суб'єктивної та об'єктивної модальності та виявити типологію їхніх форм та значень;
- Здійснити аналіз лінгвальних засобів суб'єктивної та об'єктивної модальності в англійськомовному політичному дискурсі;
- Простежити напрями і тенденції взаємодії, взаємовпливу та взаємозумовленості складових частин суб'єктивної та об'єктивної модальності;
- Визначити, за допомогою яких трансформацій здійснено переклад суб'єктивної та об'єктивної модальності.

Об'єктом дослідження є суб'єктивна та об'єктивна модальність як функціонально-семантична категорія.

Предметом дослідження є лінгвальні засоби вираження суб'єктивної та об'єктивної модальності англійськомовного політичного дискурсу та їх переклад модальності українською мовою.

Методи дослідження:

- Теоретичні (розгляд внутрішньої структури семантики модальності)
- Емпіричні: синхронне й порівняльне дослідження лінгвальних засобів вираження модальних значень; спостереження над мовним матеріалом, кількісний та якісний аналіз і пошук підтверджень гіпотез, застосування процедур кількісного, компонентного, трансформаційного та перекладацького аналізу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що вперше на матеріалі політичних виступів здійснюється узагальнювальний опис

суб'єктивної та об'єктивної модальності як окремої категорії та розглядається структура модальності, проаналізовано специфіку вияву і репрезентації в англійській та українській мовах окремих значень об'єктивної та суб'єктивної модальності, встановлюються теоретичні засади функціонування форм суб'єктивної та об'єктивної модальності, розглядається типологія їхніх форм і значень.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання при подальших дослідженнях у сфері порівняльної лінгвістики, у зіставній граматиці англійської та української мов та лексикології. У результаті вивчення предмету дослідження було одержано результати, які можна використовувати у викладанні практичного курсу перекладу в вищій школі (розділи «Аспектний переклад», «Перекладацький аналіз тексту», «Галузевий переклад»), Теоретична та зіставна граматика англійської та української мов (розділ «Частини мови» (дієслово, категорія модальності). Матеріали дослідження можуть залучатися під час підготовки спеціалістів-філологів та перекладачів, допомогти у створенні спецкурсів та семінарів з актуальних проблем функціонально-контрастивної граматики, у проведенні семінарських занять, під час написання студентами курсових та дипломних робіт.

Структура роботи визначена її метою й завданнями, складається із вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, трьох списків використаних джерел, двох додатків та резюме.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної проблематики, окреслено мету й завдання роботи, визначено її об'єкт та предмет, висвітлено наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів та схарактеризовано методику дослідження.

У першому розділі проаналізовано сучасні зарубіжні та вітчизняні праці, які висвітлюють проблематику модальності на лексичних та лексико-граматичних засадах. Висвітлена класифікація видів та лінгвальних засобів вираження модальності. Оглянуто перекладацькі стратегії відтворення

суб'єктивної та об'єктивної модальності. Сформовано поняття політичного дискурсу та специфіка перекладу в політичному дискурсі.

У другому розділі виділено засоби вираження модальності текстів політичного дискурсу.

У третьому розділі висвітлено способи еквівалентного відтворення українською мовою та викладено застосування перекладацьких трансформацій суб'єктивної та об'єктивної модальності у текстах ілюстративного матеріалу.

У загальних висновках підведено підсумки проведеного дослідження й окреслено перспективи подальших наукових розробок.

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТИВНОЇ ТА ОБ'ЄКТИВНОЇ МОДАЛЬНОСТІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

1.1 Загальна лінгвістична характеристика модальності

Модальність є явищем багатоаспектним, і тому в лінгвістичній літературі висловлюються різні думки із приводу сутності даного феномена. Поняття модальності вперше було висвітлено Аристотелем в «Метафізиці» (він виділив три основні модальні поняття: необхідність, можливість та реальність), звідти і перейшли класичні філософські системи. Різні судження про модальність можна також зустріти у Теофраста та Евдема Родоського. А. Б. Шапіро вказує на два основні види модальності із частковим виділенням у них деяких різновидів [48: 20]:

- реальну, під час якої зміст речення розглядається як збіг із реальною дійсністю
- нереальну, із наступними різновидами: умовність, спонукальність, бажаність, повинність.

Н. С Валгіна у своїй книзі «Теорія тексту»[10:12] називає модальність «найважливішим елементом створення тексту та його сприйняття», який скріплює всі одиниці тексту в єдине смислове та структурне ціле. Вона також звертає увагу на розмежування суб'єктивної модальності, що визначає відношення мовця до висловлення, та об'єктивної, що виражає відношення вираження до дійсності. Модальність тексту в цілому представляє собою вираження автора до того, що повідомляється, його концепції, точку зору, позицію його ціннісних орієнтацій. Модальність тексту допомагає сприймати текст не як суму окремих одиниць, а як цілісне.

Наприклад, Г. В Мусаєва [33:67], категорія модальності диференціюється на два види: об'єктивну та суб'єктивну. Об'єктивна модальність є

обов'язковою ознакою будь-якого вираження, одної із категорій, що формують предикативну одиницю – речення. Даний вид модальності виражає відношення того, що повідомляється, до дійсності в плані реальності. (здійсненості чи не здійсненості). Об'єктивна модальність органічно пов'язана із категорією часу та диференційована за ознакою часової визначеності – невизначеності. Значення часу та реальності – ірреальності пов'язані; комплекс цих значень називається об'єктно-модальне значення. Суб'єктивна модальність – відношення мовця до того, що повідомляється. На відміну від об'єктивної модальності вона є факультативною ознакою вираження. Семантичний об'єм суб'єктивної модальності є значно ширшим від семантичного об'єму об'єктивної модальності. Сміслову основу суб'єктивної модальності утворює поняття оцінки в широкому сенсу слова, включаючи не тільки логічну (інтелектуальну, раціональну) кваліфікацію того, що повідомляється, але і різні види емоційної (іраціональної) реакції.[20:36]

Ставлення мовця до дійсності, що постулюється як основана ознака модальності, тією чи іншою мірою, властиве будь-якому висловлюванню. Оскільки ставлення мовця до дійсності може виражатися різними засобами – морфологічними, лексичними, фразеологічними, синтаксичними, інтонаційними, стилістичними, то “ модальність виявляється категорією, притаманною мові в дії, тобто в мовленні, а тому є самою сутністю комунікативного процесу” [11: 113]. Категорія модальності є однією з найважливіших, стрижневих мовних категорій. Вона має вияв у різних формах у мовах різних типів [9: 42]. Але й досі не виявили єдиного погляду на природу цієї категорії.

У працях британських лінгвістів визначення модальності, як правило, не подається. Вона розглядається як даність, називаються лише форми, в яких остання проявляється [68: 469]. Ще більш поширеним є звужене розуміння модальності як вираження достовірності/недостовірності, що ґрунтується на поняттях реальності та ірреальності судження в логіці.

За визначенням Поутсма, “модальність – це особова форма дієслова, дієслівне словосполучення або модальний прислівник, за допомогою котрих той, що говорить виражає свою точку зору на степінь виконання дії чи стану, позначеного присудком” [36: 170]. З іншого боку, Шарль Баллі стверджує: “Модальність – це душа речення. Немає висловлювань без модальності” [4: 44]. Цю думку розділяє також видатний академік В. В. Виноградов [11:94].

У наведених точках зору вузького підходу до розуміння модальності заперечував у свій час В. В. Виноградов, який ґрунтовно опрацьовував цю категорію. Учений дивився на категорію модальності ширше – як на граматично виражене ставлення мовця до дійсності, а саме: до змісту мовлення, співрозмовника, також самого себе [11: 55]. До поняття “модальності” входить і емоційно-експресивна оцінка мовця. Теорія модальності, вироблена ученим та представниками його школи, має велике значення для дослідження природи оцінки, розглядаючи останню як один із видів модальності, тобто ставлення суб’єкта до об’єктів оточуючого світу.

Таким чином, у сучасній лінгвістиці модальність розуміється досить широко: як універсальна категорія, що передає ставлення мовця до висловлювання та актуалізується за допомогою різноманітних засобів.

1.1.1 Класифікація видів модальності. Оскільки модальність може бути виражене різними засобами (формально-граматичними, лексичними, фразеологічними, синтаксичними, інтонаційними, композиційними, стилістичними), модальність виявляється категорією, властивою мові у дії, тобто мовленню, і тому є самою суттю комунікативного процесу. Проте сучасні англійські лінгвісти взагалі не дають визначення цієї категорії, розглядаючи її як дане, і обмежуються вказівкою на її різновиди: умовна, дійсна, алетична, деонтична, епістемічна [42: 40].

“Дослідження категорії модальності ускладнюється багатозначністю або навіть омонімічністю терміну”, – вважає О. П. Воробйова [12:39]. Модальність – явище багатоаспектне, і тому в лінгвістичній літературі

висловлюються різноманітні думки з приводу сутності даного феномена. Проте Є. І. Беляєва зазначає, що різноманітні визначення модальності не виключають, а доповнюють один одного, відображаючи складність, багатоплановість самого поняття “модальність” [5:45].

В. М. Бондаренко конкретизує визначення аналізованої категорії: «Модальність – мовна категорія, яка вказує на характер відображених у змісті речення об’єктивних зв’язків і на ступінь достовірності змісту того ж речення з погляду мовця» [8: 55]. Дослідник також констатує наявність різних теорій щодо суті цієї категорії, її меж, класифікації модальних значень та речень за модальною ознакою. Вчений зазначає, що модальність часто ототожнюють з предикативністю, з категорією способу дієслова тощо. Нерідко категорія модальності трактується без урахування рівня мови, на якому вона функціонує.

Як відомо, вже став традиційним поділ модальності на два типи: об’єктивну та суб’єктивну. Перша розуміється як відношення висловлення до позамовної дійсності, оформлене граматично, друга – як вираження відношення того, хто говорить (пише) до того, що він повідомляє. Дослідники відзначають, що об’єктивна модальність є обов’язкова для будь-якого висловлення, суб’єктивна – факультативна. Це цілком справедливе твердження. Більш того, два типи модальності, що описуються, настільки відрізняються, що нам рекомендується раціонально диференціювати ці два терміни.

За визначенням В. Н. Ярцевої, об’єктивна модальність – “обов’язкова ознака будь-якого вислову, одна з категорій, що формує предикативну одиницю – речення”. Вона виражає ставлення того, що повідомляється до дійсності в плані реальності та ірреальності [48: 303]. Л. В. Ляпон зазначає, що об’єктивна модальність “виражає відношення повідомлюваного до дійсності в категоріях відмінку, часу за допомогою синтаксичних форм

дієслів та часток” [15: 240]. За об’єктивною модальністю судження поділяються на судження необхідності, дійсності та можливості. (ROU: URL).

Важливою в контексті аналізу субкатегорії модальності є також концепція В. Виноградова, який розглядає означене явище як семантичну категорію, а отже, модальне значення вчений мислить як вказівку на ставлення до дійсності. Але найголовнішим є те, що В. Виноградов, говорячи про модальність, в жодному випадку не мислить її як субкатегорію, а зараховує до основних мовних категорій, що “яскравіше та образніше виражається інтонаційним способом”. [11: 90]

Суб’єктивна модальність виражає ставлення мовця до того, що повідомляється. Вона базується на розумінні оцінки у широкому значенні слова, включаючи не тільки логічну кваліфікацію, але й різні види емоційної реакції. Введення субмодального значення в загальну категорію модальності є містком від речення до висловлювання та тексту і створює передумови до її розподілу на фразову та текстову [23: 79]. На відміну від об’єктивної модальності, суб’єктивна модальність є факультативною ознакою вислову. Змістову основу суб’єктивної модальності створює поняття оцінки у широкому понятті, включаючи не лише логічну (інтелектуальну, раціональну) кваліфікацію того, що повідомляється, але й також різні види емоціональної (ірраціональної) реакції.

В. Н. Мещеряков, дослідник-лінгвіст, виділяє також сегментну модальність, яка за його визначенням “характеризує процес розгортання тексту на окремих його ділянках” [31: 100]. Тому не слід забувати не лише про можливість фіксації модальної енергії на “окремих ділянках”, а й про вираження присутності автора – коментатора власного тексту, його відношення до тексту. В розумінні Н. А. Ніколіної, “авторська модальність – це авторська позиція, авторське відношення до повідомлення”, тому таке відношення, а відповідно і модальність, зазвичай знаходять своє вираження не в “прямих оцінках”, а в таких рівневих виявленнях системи тексту, як його

заголовок, ключові слова (семантичні домінанти), власні назви, ремарки [30: 167]. В той же час Н. С. Валгіна зазначає, що авторська модальність – “це вираження в тексті відношення автора до того, що повідомляється, його точки зору, позиції, сформульованого заради повідомлення їх читачу” [8: 96]. Також існує логічна модальність, “яка полягає в ступені встановленої достовірності думок завдяки тому чи іншому різновиду судження”(ROU: URL).

Отже, лінгвісти-дослідники виділяють логічну, авторську, сегментну модальність, проте слід зазначити, що поділ модальності на об’єктивну та суб’єктивну є більш традиційним. Сучасна мовознавча наука репрезентує ряд концепцій, підходів до аналізу модальності, які засновані на синтаксичному, комунікативному, морфологічному та інших тлумаченнях категорії модальності. Така тенденція вказує, перш за все, на широке зацікавлення проблемою і нагальності її вирішення. Водночас можемо стверджувати, що при аналізі модальності у конкретному реченні варто послуговуватися всіма відомим підходами, оскільки статус модальності неможливо окреслити чіткими рамками функціонування, що й регламентує синтетичний підхід до цілісного, всеохоплюючого вивчення цієї категорії.

1.1.2 Класифікація засобів вираження модальності. У сучасній англійській мові відомі граматичні та лексичні засоби вираження модальності. Граматичними засобами є модальні дієслова та спосіб дієслова. Модальні дієслова передають різні відтінки модальності, починаючи із речення, що має відношення до впевненості та закінчення речення, в якому той хто говорить не впевнений.

Лексичними засобами є модальні слова. Деякі лінгвісти кажуть, що модальні слова можуть бути самостійною частиною мови. [11: 26] Їхня синтаксична функція – функція вставного слова в реченні.

Модальність також може виражатися способом дієслова. Однак не варто ототожнювати ці категорії. Спосіб – це морфологічна категорія дієслова, один із засобів вираження модальності. Факти об’єктивної дійсності

можуть мислитися мовцем як дійсні (реальні) або як можливі (ірреальні) чи як бажані. Залежно від характеру віднесеності висловленого до дійсності думка може сприйматися як факт ствердження або заперечення, розглядатися як певна можливість, необхідність, як факт спонукання чи вагання, невпевненості тощо. Характер віднесеності висловленого мовцем до дійсності, або модальність, передається в мові лексичними, морфологічними, синтаксичними та інтонаційними засобами. (ROU: URL)

Проблема способу дієслова в англійській мові є предметом нескінченних суперечок на протязі не одного століття. У науковій літературі змістовну специфіку способу дієслова трактують по різному. Одні дослідники виділяють у ньому лише два способи, що пов'язані між собою спільним ірреальним способом дієслова: бажане та умовне. Тому іноді цей спосіб дієслова називають «умовно-бажаним» із виділенням власне способу дієслова. Інші дослідники, навпаки, вважають, що спосіб дієслова має спільне значення. [37:124]

Існуючі теорії у більшості випадків розглядають спосіб дієслова як морфологічну категорію. Граматична категорія морфологічного рівня може утворюватися та виокремлюватися тільки в парадигмі. Структура парадигм буває різною. Дієслівна парадигма англійської мови є розгалуженою: вона включає форми як флективні так і аналітичні. Розгляд способу дієслова як граматичної категорії морфологічного рівня виявляє неможливість співвідношення граматичної форми дієслова із певним граматичним значенням, що нею передається. Одна і та сама форма може мати різні значення, та одне і те саме значення може виражатися у різних формах.

Спосіб дієслова зазвичай прийнято вважати окремим, але водночас основним граматичним способом передачі модальності.

Самостійність способу дієслова по відношенню до модальної рамки та його налаштований характер помітні із того, що форми способу дієслова

спостерігається і у модальних дієслів, які служать експонентами модального фактора ірреальності [19:204]

Спосіб дієслова – граматична категорія дієслова, що виражає відношення дії до дійсності, або відношення мовець до дії з точки зору реальності, бажаності, необхідності її вчинення. [4:166]

Категорія способу дієслова в англійській мові представлена двома основними рядами значеннями, які встановлюються тим хто говорить для вираження відношення мови до здійсненності висловлюваного та виражається формами дієслова.

Форми першого ряду значення (пряме) служать засобом вираження дійсності відношення до дії як до здійснюваного. Фактичне його здійснення може відбуватися/не відбуватися у теперішньому, минулому чи майбутньому, але дія позначається як здійсненне. Отже, питання щодо його існування взагалі не виникає. Ці значення характерні для форм індикатива.

Другий ряд значення у категорії способу дієслова (непрямий) характеризується зовсім іншою семантикою відношення до дії. Форми дієслова тут слугують для вираження того, що сама здійсненність позначуваної дії стоїть у більшій чи меншій мірі під питанням. Діапазон сумнівності досить таки широкий: від неповної впевненості у здійсненні дії – до повної впевненості у її нездійсненні. Отже, семантика відношення до дії розкривається в оцінці її здійсненності як більш чи менш можливої, бажаної, імовірної, неправдоподібної, нереальної. Цей ряд значень, природно, розмежовується у своє чергу ще на два. Один із них об'єднує вираження відношення до дії як до потенційної здійсненності. Здійснення дії, як правило, очікується в безпосередньому майбутньому, але в теперішньому воно ще не реалізується або не реалізовано. Реалізація може бути бажаною чи небажаною, але вона або не залежить від волі мовець, або залежить не тільки від його волі. Різниця між таким значенням індикатива, яка може бути визначена як «відсутність вираження сумніву» у семантиці дієслівній формі,

та розглядається рядом значення, що є характерним для іншого способу дієслова, – полягає у «відсутності сумніву» протиставляється допущення можливості того, що реалізація дії не відбудеться. Оскільки така можливість допускається тільки в силу того, що вчинення дії залежить від волі мовець чи залежить не тільки від його волі – природно, що відповідні форми дієслова вживаються, головним чином, у вираженні волевиявлення: у розпорядженнях, побажаннях, у позначенні намірів.[39: 308]

Другий ряд значення оцінки здійсненності здійсненності охоплює випадки, коли вона дійсно є не просто більш чи менш проблематичною, а насправді сумнівна чи зовсім неможлива. Втім, бувають фактично і не дуже сильна ступінь сумнівності, коли у формах другого «непрямого» способу дієслова відображається коливання, невпевненість чи навіть тільки неповна впевненість мовець. Але головне не в цих частих і нехарактерних значеннях, а в тому, що відношення, дане в мові до здійснюваності його змісту, тут зазвичай представлено як малоімовірність що має сенс, неймовірність чи неможливість.[40: 210]

Отже, можна вважати, що в англійській мові є три способи дієслова: дійсний (Indicative), що виражає реальну дію; наказовий (Imperative), що виражає спонукання до вчинення дії; умовний (Subjunctive), що виражає гіпотетичну дію – нереальне, бажане, передбачуване, що суперечить дійсності. [12:140]

Категорія способу дієслів — це граматична категорія, що виражає відношення дії до дійсності. Дійсний спосіб у англійській мові (the indicative mood) означає дію реальну: він підтверджує або заперечує наявність дії в теперішньому, минулому або майбутньому. Виражається в чотирьох часових групах англійського дієслова: Indefinite Tenses, Continuous Tenses, Perfect Tenses, Perfect Continuous Tenses.

Даний спосіб в англійській мові має два стани. Стан показує, чи відбувається дія особою чи предметом у ролі підмета (активний стан Active Voice), або підмет піддається впливу (пасивний стан Passive Voice).

Умовний спосіб (the subjunctive mood) в англійській мові розглядають як категорію дієслова, яка використовується, щоб виразити: нереальну або гіпотетичну дію або стан. Гіпотетична дія або стан можуть розглядатися як бажання, необхідність, можливість, передбачалося, уявної чи суперечать дійсності. Використовують різні форми дієслова: синтетичні форми (the synthetic forms), не фактичні форми часів (the non-factual forms of the tenses), а також аналітичні форми (the analytical forms).

Синтетичні форми (the synthetic forms). У староанглійській мові умовним способом висловлювали систему форм з особливим набором флексій. Однак, протягом часу, більшість флексій були втрачені, і таким чином майже зникла різниця між формами умовного та наказового способу. В сучасній англійській мові залишилося тільки дві синтетичні форми старої регулярної системи умовного способу, які відрізняються від форми наказового способу. Хоча їх значення і використання значно змінилося, їх часто називають старими назвами: теперішній умовний спосіб (the present subjunctive) і минулий умовного способу (the past subjunctive).[69:20]

Даний умовний спосіб збігається з простими дієсловами (бути, іти, дивитися) для всіх осіб, як в однині так і в множині. Це означає гіпотетичну дію з посиланням на теперішній або майбутній час.

Інші дієслова рідко використовують в умовному способі в неформальному стилі, так як форми умовного способу збігаються з індикативом, за винятком 3-ї особи однини. В основному їх використовують в офіційному стилі, а також в молитвах, побажаннях. Умовний спосіб минулого часу (the past subjunctive) існує в сучасній англійській мові лише у формі were, який використовується для всіх осіб, як в однині та множині. Це стосується

гіпотетичної дії на теперішній чи майбутній час і показує, що це суперечить реальності.

Нефактичні форми часів (the non-factual forms of the tenses). Нефактичну форму минулого неозначеного і минулого тривалого часу використовують для позначення гіпотетичної дії в теперішньому або майбутньому часах ; нефактичну форму о Past Perfect і Past Perfect Continuous позначають гіпотетичну дію в минулому. Ці дві пари форм розрізняються за ступенем вірогідності.[65:40]

Широке використання нефактичного минулого неозначеного часу (If I knew, if he came...), в сучасній англійській мові пояснюється заміною умовного способу менш формальним стилем. Це робить систему умовного способу більш схожим до системи наказового способу: if I knew..., if I was (замість were), I wish I knew..., I wish I was (замість were).З іншого боку, were часто використовується замість was у нефактичному минулому тривалому часі.

Аналітичні форми (the analytical forms). Більшість аналітичних формувань утворені за допомогою допоміжних дієслів, які походять від модальних дієслів таких як should і would, а також від форми інфінітива.

Тим не менш, деякі модальні дієслова, регулярно використовують для позначення гіпотетичних дій в певній синтаксичній моделі - may/might + infinitive, can/could + infinitive, але в деякій мірі зберігають своє значення.[61: 322]

Аналітичні форми можна поділити на три групи в залежності від їх використання та функціонування:

1. should + infinitive (для першої особи однини і множини) і would + infinitive (для інших осіб). Ці форми можна використати як в простому реченні так і в головному. Вони позначають гіпотетичні дії, як результат гіпотетичних умов, або представляють реальну можливість.

2. would + infinitive для всіх осіб, як однини так і множини. Виражає бажану дію в майбутньому, може використовуватися як в простих і складних реченнях.
3. should + infinitive для всіх осіб. Її значення досить широке, яке залежить від контексту.

Найбільш поширеною класифікацією засобів вираження модальності є класифікація українського перекладача І. В. Корунця. На його думку, модальність, будучи екстралінгвістичною категорією, виражає ставлення мовця до реальності, має спільні в англійській та українській мовах засоби реалізації, які включають [28: 308]:

1. фонетичні засоби (наголос та інтонація);
2. лексико-граматичні засоби (модальні дієслова);
3. лексичні засоби (модальні слова та модальні вирази), що виражають суб'єктивну модальність;
4. граматичні засоби, що виражають граматичну модальність.

Фонетичні засоби вираження модальності зазвичай виражаються в усному мовленні. Вираження модального значення за допомогою фонетичних засобів завжди мають ідентичну реалізацію в обох мовах, хоча в українській мові часто виражаються за допомогою лексичних засобів (модальні частки та модальні прислівники). Ці засоби також можуть виражати відтінки значення передбачення, застереження, припущення, сумніву, впевненості та ін. Найбільш часто вживаними частками, котрі створюють такі чи подібні значення, є *аж, ж, хоч, б, би, і, й, - но, - то, саме, таки* та ін., а також прислівники *авжеж, адже, надто, певне, напевне, все ж, все ж таки, немов, ніби* та деякі інші.[28: 308]

До лексичних засобів вираження модальності відносять модальні слова, що виражають суб'єктивне ставлення мовця до висловлювання у реченні. Модальні слова мають значення сумніву, вірогідності, впевненості,

передбачення та ін. До модальних слів відносять такі слова: *perhaps* (можливо), *maybe* (можливо), *probably* (можливо), *of course* (звичайно), *surely* (звісно), *without a doubt* (без сумніву), *in fact* (фактично), *in truth* (правду кажучи), *possibly* (можливо), *naturally* (звісно), *obviously* (очевидно), *happily* (на щастя), *fortunately* (на щастя), *unfortunately* (на жаль), *undoubtedly* (без сумніву) та інші (LRI: URL).

Лексико-граматичне вираження модальності за допомогою модальних дієслів реалізується модальними дієсловами або їхніми лексичними еквівалентами. Граматика англійського видавництва Longman відносить до модальності такі види модальних дієслів: *can*, *may*, *shall*, *should*, *will*, *would*, *must*. До дієслів модальності також відносять напівмодальні дієслова *ought to*, *need (to)*, *dare (to)*, і також деякі ідіоматичні вирази із модальними функціями *(had) better*, *have to*, *(have) got to*, *be supposed to*, *be going to*. (LRI: URL)

1.2 Перекладацькі стратегії відтворення модальності

Більшість модальних дієслів в англійській мові мають більш ніж одне значення. Кожне із значень характеризується специфікою вживання цього чи іншого модального дієслова. Модальні дієслова в англійській мові по своїй суті виражають можливість, неможливість якоїсь дії, ймовірність або неймовірність, обов'язковість (*obligatory*), необхідність, бажаність, сумнів тощо.

Категорія модальності не є перекладознавчою, але вона широко використовується і перекладознавцями. У теорії та практиці перекладу завдання полягає, головним чином, у передачі суб'єктивної модальності, тобто в ставленні мовця до змісту висловлення. При передачі модальності виникають особливі труднощі через напівфункціональність модальних дієслів та модальних слів, нечітку диференціацію способів, а найголовніше, розбіжність засобів вираження модальності в англійській та українській мовах. Так, Я. І. Рецкер [41:54] пропонує таке приблизне співвідношення засобів вираження модальності в англійській та українській мовах.

Оскільки, модальність є однією із обов'язкових компонентів висловлювання, то переклад не може вважатися адекватним, якщо в ньому не збережена модальність тексту джерела. При цьому слід мати на увазі, між українськими та англійськими модальними дієсловами немає прямої відповідності і перекладачеві слід вибирати відповідне значення яке підходить до контексту. Крім того, англійські модальні дієслова можуть мати різні функції, і тільки контекст може допомогти їх розмежувати.

Під час перекладу англійських модальних дієслів на українську мову перекладач може зустрітися з такими випадками, які не викликають жодних труднощів та відносяться до сфери закономірних відповідностей. Також особливий інтерес для перекладу представляють випадки, в яких модальність передається за допомогою комбінації різноманітних засобів. Наприклад англійські та американські письменники нерідко вдаються до використання курсиву для виділення інтонаційного малюнку та логічного наголосу. Для української мови не є характерним використання курсиву, тому в цьому випадку слід використовувати лексико-граматичні засоби вираження модальності. Щоб передати модальність англійського висловлювання в українській мові можуть використовуватися частки: *адже, хоча, мовляв, що* в англійській мові виражаються іншими засобами.

Модальне дієслово *can* має багато відтінків значення, і його можна перекласти українською це – як «можу», «можна», «не може бути», «невже...?». Він використовується для вираження вміння, фізичної можливості виконати щось, дозволу або заборони, прохання, впевненості або сумніву в чомусь, неможливості чогось тощо. Модальне дієслово *can* або його форма минулого часу *could* можуть бути використані в питальних реченнях для вираження сумніву або невпевненості мовця у чомусь. При цьому *could* передає більший ступінь невпевненості, ніж *can*. Такі речення українською перекладаються як «невже..?», «невже це правда, що..?» тощо.

Модальні дієслова *may* та його форма *might* вживаються для вираження дозволу або заборони, можливості чогось, невпевненості у чомусь, докору, побажання тощо і можуть перекладатися українською як «можливо», «можна», «може бути», «нехай».

Модальне дієслово *must* вживається без частки *to* та має тільки одну форму для всіх осіб та чисел. Він вживається для вираження наказу, поради, заборони, обов'язку (щось зробити) по відношенню до іншої людини або ж до самого себе, який необхідно обов'язково виконати. Також *must* може використовуватися для вираження вірогідності чогось або впевненості мовця у чомусь. Модальне дієслово *must* в заперечній формі (*must not*) використовується для вираження суворої заборони робити щось. Такі речення перекладаються як «не можна», «не повинен», «заборонено». Модальне дієслово *must* передає значення припущення, впевненості мовця в чомусь, що стосується теперішнього або минулого часів. Українською мовою такі речення перекладаються як «скоріше за все», «напевно», «вочевидь», «мабуть».

Модальна конструкція *have to* з дієсловом у формі інфінітиву (в першій формі) виражає необхідність, обов'язок виконати щось і перекладається як «треба», «повинен», «необхідно», «зобов'язаний» тощо. Заперечне речення з *have to* в теперішньому та минулому часі утворюється за допомогою допоміжного дієслова *do* в необхідній заперечній формі (*do not*, *does not*, *did not*) або допоміжного дієслова *will* для майбутнього часу (*will not*). Такі речення перекладаються як «нема необхідності», «не треба», «необов'язково робити щось».

Стверджувальні речення з напівмодальним *need* як модальний, лише у запереченій формі зустрічаються рідко та передають значення крайнього сумніву або непрямого заперечення. Як правило, в таких реченнях вживається прислівник *hardly* або *scarcely*, що українською перекладаються як «навряд», «ледве», «майже не». Так як це дієслово напівмодальне, то воно використовується тільки лише в формі *need* незалежно від особи або числа.

Заперечне речення з напівмодальним дієсловом *need* утворюється за допомогою додавання заперечної частки *not* після напівмодального *need*. *Need not* вказує на відсутність необхідності або потреби виконувати щось і перекладається як «нема чого», «не треба», «немає потреби». Для утворення питального речення напівмодальне дієслово *need* ставиться на початок речення перед підметом. Такі питання мають відтінок сумніву в необхідності або ж небажання робити щось. Вони можуть перекладатися як «чи потрібно...?». Напівмодальне дієслово *need* з дієсловом у формі доконаного інфінітиву (*Perfect Infinitive*) без частки *to* вказує на дію, яка була виконана в минулому, але в цьому не було ніякої необхідності або сенсу, тобто час та зусилля були змарновані. Така конструкція використовується тільки в заперечній формі (*needn't have* + третя форма дієслова). Речення з такою конструкцією перекладаються як «не треба було», «даремно», «марно».

Модальне дієслово *dare* має тільки форму теперішнього (*dare*) та минулого часу (*dared*) для всіх осіб однини та множини (не використовує закінчення *-s*) та перекладається як «мати сміливість зробити щось», «наважуватися», «мати зухвалість» тощо. Модальне дієслово *dare* в стверджувальних реченнях використовується дуже рідко. Він зустрічається тільки в двох випадках: в окличних реченнях, що виражають докір, критику, злість, та в виразах «*I dare say*» в значенні «я вважаю», «мені здається». Заперечне речення з модальним дієсловом *dare* утворюється за допомогою додавання заперечної частки *not* після нього. *Dare not* або *dared not* (заперечення минулого часу) перекладаються як «не наважуватися», «не сміти», «забрало сміливості».

Отже, більшість модальних дієслів в англійській мові мають прями відповідники в українській. І якщо знати правила перекладу модальних дієслів, мати гарне розуміння тексту, а також власний творчий підхід – труднощів з такими словами не може виникати. Вірогідність, що являє собою особливий вид модального значення. Це суб'єктивна оцінка реальності сказаного зі

сторони мовця, заснована на тому, наскільки він обізнаний про даний стан речей. Якщо мовець недостатньо обізнаний про даний факт (але не хоче нічого категорично стверджувати), він повідомляє про це як про щось більш-менш ймовірне. Насправді ж, те, що він повідомляє або відповідає дійсності або не відповідає їй.

1.3 Особливості політичного дискурсу та специфіка його перекладу

Політичний дискурс стає популярним об'єктом досліджень на матеріалі різних мов. Інтерес до політичного дискурсу зумовлений не лише посиленням ролі політики та політиків у світі, їхнім перебуванням у центрі уваги засобів масової інформації, тісною співпрацею політичних структур, а й виникненням і розвитком низки нових дисциплін – політології, конфліктології, іміджелогії тощо. Інтерес до вивчення політичного дискурсу може спричинити появу нового напрямку в мовознавстві – політичної лінгвістики.

Можна виділити два основні підходи до розуміння поняття політичного дискурсу. Відповідно до першого з них, політичний дискурс розглядають як інституціональний, що утворює “сукупність усіх мовленнєвих актів, які використовують у політичних дискусіях, а також правил публічної політики, які базуються на певних традиціях та перевірені досвідом”.(AGU: URL)

Відповідно до другого підходу, інституціональність кваліфікується як одна з системотвірних ознак політичного дискурсу. Цей підхід дозволяє включати в межі політичного дискурсу ширше коло явищ мовної дійсності, які “входять до сфери як інституціонального, так і не інституціонального спілкування, якщо до сфери політики відносиметься хоча б один із трьох складників: суб'єкт, адресат або зміст спілкування. (AGU: URL)

Як зазначає Дж.Дж.А.Покок, історія політичної думки не є історією думки, мови чи парадигм співтовариства політологів. Лише останнім часом це співтовариство наблизилося у своєму розвитку до того моменту, коли його мова та його історія можуть знайти гідний статус політичної підсистеми [76: 54]. Значною мірою це пов'язано з розвитком аналізу політичного дискурсу.

Існує значна література, у якій стверджується, що мова може впливати і дійсно впливає на політику. Наприклад, М.Едельман стверджує, що “політична мова і є політична реальність, мова є інтегральним елементом політичної сцени - не просто інструментом для опису подій, але й частиною подій, яка здійснює сильний вплив на формування їх значення, сприяючи оформленню політичних ролей, що визнають і політичні діячі, і суспільство в цілому” [73:10]. До найбільш змістових формулювань щодо взаємозв’язку мови і політики можна віднести такі [73:26]: “якщо політичне виявляється тільки через мовлення, то адекватне розуміння політичного мовлення є необхідною умовою для адекватного вивчення політики” [53:49]; “дискурс будь-якого типу... є полем боротьби (a site of struggle). Це динамічний мовний і, насамперед, семантичний простір, у якому виробляються і випробовуються соціальні значення. Це найбільш очевидно щодо політичного дискурсу, оскільки практика політичної діяльності і політичного мовлення пов’язана насамперед із владою”[30:21];

Так, у широкому розумінні політичний дискурс являє собою “будь-які мовленнєві утворення, суб’єкт, адресат або зміст яких відносяться до сфери політики”; “суму мовленнєвих творів у певному прагмалінгвістичному контексті – контексті політичної діяльності, політичних поглядів та переконань, уключаючи їхні негативні прояви (уникнення політичної діяльності, відсутність політичних переконань)”; “сукупність дискурсивних практик, що ідентифікують учасників політичного дискурсу як таких або формують конкретну тематику політичної комунікації. (AGU: URL)

Можна звузити ту сферу, яку називають політичним дискурсом, і під політичним дискурсом тоді розуміємо клас жанрів, що обмежується соціальною сферою, а саме політикою. Цими жанрами є урядові обговорення, парламентські дебати, партійні програми, промови політиків. Політика як специфічна сфера людської діяльності за своєю природою є сукупністю мовленнєвих подій.

За допомогою поняття жанру описують відмінності між різновидами дискурсу. Визнання дискурсу найважливішою категорією міжособистісного спілкування спричинило виникнення в комунікативній лінгвістиці проблеми базової одиниці комунікації, яка б об'єднувала різноманітні акти мовлення. Такою одиницею можна вважати мовленнєвий жанр.

Поняття дискурсу використовують на позначення того чи іншого його типу, наприклад, “дискурс новин”, “політичний дискурс”, “науковий дискурс”. У цьому випадку лінгвісти розглядають дискурс як певний жанр. Жанрово-стилістичні ознаки дискурсу дозволяють адресату віднести той чи інший текст до певної сфери спілкування на підставі певних уявлень про норми та правила спілкування, про умови доречності, про типи комунікативної поведінки; диктумний (подійний) зміст (набір актантів, їх відношення, тимчасова перспектива й оцінка події), мовне втілення мовленнєвого жанру.

Саме в цьому сенсі ми говоримо, наприклад, про медичний дискурс, релігійний дискурс, педагогічний дискурс, рекламний дискурс, політичний дискурс, ідеологічний дискурс, адміністративний дискурс, юридичний дискурс, науковий дискурс, сценічний дискурс, масово-інформаційні види інституціонального дискурсу. Цей список можна доповнити чи видозмінити, він є принципово відкритим, оскільки здатний убирати в себе нові види дискурсу, які виникають унаслідок розвитку соціальної дійсності.

Політичні тексти соціально обумовлені. Особлива мова, яку використовують при укладанні політичних текстів, вимагає постійного вивчення й опису для того, щоб виробити своєрідну модель політичного тексту, який, у свою чергу, є актуалізацією політичного дискурсу.

За О.М. Барановим [6:137] інтерес до аналізу політичних текстів обумовлений кількома чинниками: по-перше, внутрішніми проблемами лінгвістичної теорії; по-друге, практичною спрямованістю цілей аналізу: для вивчення політичного мислення суспільства і моніторингу різноманітних

тенденцій у сфері громадської свідомості та спроби звільнити політичну комунікацію від маніпуляції громадською свідомістю.

Під час усвідомлення дискурсу перекладач komponує пропозиції в загальне значення, встановлює зв'язки в межах тексту, включає нову інформацію до теми дискурсу. Як результат – ліквідується референтна неоднозначність, визначається комунікативна мета, виконується успішна комунікація. Слова, конструкції, думки є опорними елементами, на які слід спиратися під час використання інструментів інтерпретацій. Знання про властивості мовлення на базі мов перекладу – вихідної мови і мови перекладу – є недостатніми в процесі перекладу.[6:140]

При перекладі тексту політичного дискурсу перекладач повинен враховувати всі наявні аспекти. В процесі перекладу необхідно установити вплив комунікативних та прагматичних компонентів ситуації спілкування на стратегії перекладу текстів політичного дискурсу. Комунікативна ситуація є невід'ємною складовою моделі перекладу оригіналу. Перекладач повинен звертати увагу на компоненти комунікативної ситуації у вихідному тексті та перекладному тексті. Врахування комунікативної ситуації допомагає перекладачеві зробити вибір адекватних перекладацьких стратегій. Перекладний текст має містити такі терміни, що, з одного боку, зберігають чіткість та зрозумілість вихідного тексту, а з іншого боку, викликають саме ті асоціації, які намагався передати адресант політичного дискурсу.[9:234]

Не викликає сумніву а ргіогі той факт, що використання інструментарію під час здійснення прагматичних інтерпретацій політичного дискурсу непрофесійним перекладачем більш ніж приблизне і потребує значної адаптації згідно з дослідницькими цілями і задачам.

Отже, політичний дискурс – це дискурс, створюваний політиками. Обмежуючи політичний дискурс професійними рамками, діяльністю політиків, можемо відзначити, що політичний дискурс у той же час є формою інституціонального дискурсу. Це означає, що дискурсами політиків

уважаються ті дискурси, котрі створюються в такій обстановці, як засідання уряду, сесія парламенту, з'їзд політичної партії. Адресант повинен здійснити висловлення як політик в інституціональній обстановці. Таким чином, дискурс є політичним, коли він супроводжує політичний акт у політичній обстановці.

Визначальним компонентом відтворення політичного дискурсу є переклад - саме його прагматичне значення – інформувати реципієнта щодо об'єктивних фактів і пристосуватися до певного сприйняття дійсності. головним засобом досягнення цієї мети є фактична інформація, яка підтверджує дані мовного аналізу, є основою, на якій ґрунтуються інші види інформації, представлені в аналізованому дискурсі, емоційні та оперативні.

Висновки до розділу 1

1. Велика розмаїтість думок з основних питань, що стосуються змісту категорії модальності і її відношення до інших лінгвістичних категорій, свідчить про складність цієї категорії, в якій переплітаються екстралінгвістичні та лінгвістичні поняття. Модальність розуміється як багатопланова неоднорідна категорія, яка виражає відношення змісту висловлювання до дійсності, а також ставлення мовця до того, про що повідомляється у висловлюванні.
2. У лінгвістиці семантична категорія модальності передає ставлення мовця до змісту його висловлювання, цільової настанови, відношення змісту висловлювання до дійсності. Модальність може мати значення ствердження, наказу, побажання, припущення, достовірності, реальності чи нереальності.
3. Об'єктивна модальність є обов'язковим компонентом будь-якого висловлення, однією з категорій, що формують предикативну одиницю – речення. Суб'єктивна модальність це відношення мовця до повідомлюваного, вона є факультативною ознакою повідомлення. Змістову основу суб'єктивної модальності формує поняття оцінки в широкому розумінні, включаючи не тільки логічну (інтелектуальну, раціональну) кваліфікацію повідомлення, але й різні види емоційної (ірраціональної) реакції.

4. Модальність може виражатися різними граматичними та лексичними засобами. Imperative та Subjunctive Mood в англійській мові можуть слугувати прикладами вираження модальності. Відтінок модальності носять і модальні слова, наприклад англійські *perhaps, likely*; модальні дієслова *can, may, should* та *must*.
5. До найбільш вживаних модальних слів належать: модальні слова, що виражають невпевненість у вірогідності повідомлюваного – *maybe, perhaps, probably*; модальні слова, що виражають схвалення та несхвалення – *fortunately, unfortunately, luckily, unluckily, happily, unhappily*; модальні слова-«підсилювачі» – *really*; модальні слова, що виражають впевненість у повідомлюваному *of course, sure, surely, to be sure, sure enough, evidently, obviously, no doubt, naturally, really*.
6. Політичний дискурс являє собою лінгвополітичну дію, що розвивається у рамках відповідної ситуації та є направленим на досягнення конкретної цілі – просування ідеології, установки. Практично всі підходи у вивченні політичного дискурсу, засновані на аналізі тексту, тим не менш, для повного аналізу є необхідним спільний, універсальний підхід, що дозволяє більш тісно визначити сутність дискурсу.

РОЗДІЛ 2

ЛІНГВАЛЬНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Модальність, будучи лінгвістичною категорією вираження мовця до реальності, в англійській та українських мовах має загальні засоби вираження. Модальність безсумнівно відноситься до розряду категорій, що виражають оцінку мовцем відношення висловлення до дійсності, засобами оцінки – мовні одиниці, що належать до різних рівнів мови: морфологічного, лексичного, лексико-граматичного, синтаксичного, просодичного, а також комбінації цих засобів.

Нижче розглянемо на прикладах лексичні та лексико-граматичні засоби вираження модальності

2.1 Лексичні засоби вираження модальності

Найбільш характерним засобом аналітичного вираження модальності є модальні слова чи модальні модифікатори. Модальні слова – це лексико-граматична категорія, що охоплює більш або менш визначний розряд лексичних та лексико-фразеологічних одиниць, що характеризуються граматичною незалежністю та виражають суб'єктивно-модальне значення.

У відношенні форми в модальних слів не з'явилося ніякої єдиної зовнішньої ознаки. Однак дві інші ознаки – семантичний та синтаксичний – представлені досить чітко, що і заставляє багатьох лінгвістів говорити модальні слова як про самостійну частину мови.

Семантичною ознакою модальних слів є їх значення суб'єктивного відношення до вираження з боку її достовірності, імовірності чи бажаності. У відношенні значення модальні слова значно відрізняються від інших повнозначних частин мови, що виконують номінативну функцію; однак по

самостійності значення вони, без сумніву, належать до знаменних, а не до службових частин мови.

Модальні слова – особлива частина мови, де вставними членами можуть виступати і інші частини мови і поєднання слів: прислівники, прийменниковий зворот, інфінітивні конструкції. До модальних слів як частин мови відносяться тільки слова, які завжди, у всіх випадках вживаються в ролі вставного члена речення. Так, наприклад, у промові Девіда Камернона використали модальне слово *perhaps*:

(70) *I can say something today that perhaps no Prime Minister has ever really been able to say before* (TPCDC, URL)

Чи, наприклад, модальне слово *actually* у промові Терези Мей, можна також простежити:

(97) *Third, there are those who argue that grammars don't actually select on ability because wealthy families can pay tutors to help their children get through the tests.* (BTGMPMS, URL) Ці слова характеризуються своєю незмінністю і органічним поєднанням із іншими словами.

Модальні слова відрізняються від повнозначних, з якими вони пов'язані за походженням та відсутністю номінативної функції. Модальні слова не називають предмети, ознаки чи процеси, що позначаються повнозначними словами; вони позбавлені граматичного зв'язку зі словами, що складають речення, та не є членами речення.

За своїм значенням модальні слова можуть бути поділені в залежності від вираженого ними суб'єктного відношення до фактів реальної дійсності на:

- 1) Слова, що виражають твердження;
- 2) Слова, що виражають припущення;
- 3) Слова, що виражають суб'єктивну оцінку змісту висловлення з точки зору його бажаності або небажаності.

Відомо, що в англійській мові лексичні засоби вираження модальності виражають ставлення автора до свого вираження, позначаючи впевненість, сумнів, припущення, позитивну чи негативну оцінку того, що висловлено в реченні. У політичних промовах можна простежити прості (*sure, perhaps*), похідні (*surely, naturally, really*), складені (*maybe, to be sure*) модальні слова.

Наприклад, випадки вживання простих модальних слів у промові Девіда Камерона:

(12) *Medical care, of course, is merely one component of our overall health... Sure, most of that money doesn't pass through your hands now.* (TPCDC, URL)

(70) *I can say something today that perhaps no Prime Minister has ever really been able to say before.* (TPCDC, URL)

Випадки вживання похідного модального слова у промовах політичних діячів:

(67) *We can talk all we want about opportunity, but it's meaningless unless people are really judged equally.* (TPCDC, URL)

Чи у промові Барака Обама

(74) *Induced abortion is maybe the most contentious issue within reproductive health.* (BOVS, URL)

Серед найбільш вживаних лексичних засобів:

1) Модальні слова, що виражають сумнів та припущення, невпевненість у достовірності, що повідомляється: *maybe, perhaps, possibly, probably* (може бути, можливо, ймовірно), ці модальні слова виступають у якості синонімів, утворюючи синонімічні групи. Так, наприклад, слова *maybe, perhaps* виражають поняття невпевненості (сумнів), але часто можуть виражати і відтінки надії, можливості, наприклад, у політичному дискурсі:

(7) *Perhaps* someday in the future there will be a magical moment when the countries of the world will get together to eliminate their nuclear weapons. (BTGMPMS, URL)

(37) *It's like one of these law school hypotheticals that now has maybe becoming real.* (TPCDC, URL)

2) Інші найбільш вживані модальні слова у політичному дискурсі, що виражають схвалення чи несхвалення: *fortunately, happily, unhappily*, широко використовує Девід Камерон у своїй промові наприклад:

(81) *I will supply what evidence we have, what reports we have honestly, and then happily leave it or unhappily leave it to the Council.* (TPCDC, URL)

(77) *The first lesson of politics is that many memories are short - but, fortunately, not yet too many* (TPCDC, URL)

3) Модальні слова, що виражають посилення: *really*

(96) *For the best way of resisting protectionism is to ensure that this century is defined by open markets that really deliver for all our people.* (PMSTTUGA, URL)

(32) *But which of those two weapons is really more effective in the world of today?* (FSMHSLMEB, URL)

4) Модальні слова, що виражають впевненість, достовірність того що повідомляється: *of course, sure, no doubt.*

(68) *But we must also deliver a radical increase in the capacity of the school system so that these families can be sure of their children getting good school places.* (BTGMPMS, URL)

(78) *Of course, there must be strict and properly enforced rules to ensure that every new faith school operates in a way that supports British values.* (BTGMPMS, URL)

(1) *We will have to keep that resolve because there is no doubt that we will be tested again and I can assure you that in that test the resolve of the British government and people will be unflinching.* (FSMHSLMEB, URL)

(21) *Languages are no doubt an expression of civilization.* (TPCDC, URL)

Модальні слова виражають суб'єктивне ставлення мовця до вираженої в реченні думки. Вони не є членами речення, так як, даючи оцінку всій ситуації, що викладено в реченні, модальні слова є ніби поза реченням. Виконуючи функцію вставного члена речення, модальне слово може розташовуватися на початку речення, в середині та іноді в кінці речення. Більшість модальних слів виникли від прислівників і співпадають по формі із прислівниками образу дії та мають суфікс -ly.

Модальні слова відрізняються від прислівника за значенням і синтаксичною функцією. Значення та синтаксична функція прислівника складається з того, що він дає об'єктивну характеристику дії, властивості, ознаки чи вказує на обставини, під час яких здійснюється дія, та відноситься до одного члена речення. Модальне слово, в свою чергу, зазвичай, відноситься до всього речення в цілому та виражає суб'єктивне ставлення мовця, до вираженої думки.

Отже, підсумовуючи вищесказане можна зробити висновок, що модальні слова широкоживане явище серед політичних діячів. Найбільшу кількість їх вживання можна простежити у промовах Девіда Камерона та Терези Мей.

2.2 Лексико-граматичне вираження суб'єктивної модальності за допомогою модальних дієслів.

До лексико-граматичних засобів належать модальні дієслова. Модальні дієслова передають різні відтінки модальності, виражають як впевненість, припущення так і невпевненість.

Найбільш поширеними модальні дієслова у англійськомовному політичному дискурсі можна простежити такі: *can/could, may/might, must, be to, have to, need, should, ought to, would, will, used to, shall, dare*.

В англійській мові *dare* – напівмодальне дієслово. Це означає, що воно використовується у мовленні як основним так і модальним. В обох випадках воно буде мати однакове значення: наважитися, мати сміливість зробити щось, зважитися зробити щось. Модальне дієслово *dare* в нашому дискурсі зустрічається в заперечних реченнях. Так наприклад, у промові Девіда Камерона:

(50) *And today, that means entering those no-go zones, where politicians often don't dare to venture. (TPCDC, URL)*

Модальне дієслово *can* та його форма *could* – найбільш вживане у нашому політичному дискурсі модальне дієслово. Політики використовують його для того щоб показати вміння та здатність зробити щось.

Перше, що слід пам'ятати після *can* та *could* має стояти інше дієслово, адже саме по собі дієслово *can* не повідомляє про дію, а тільки показує наше ставлення до нього. Наприклад:

(92) *I believe we can seize this future together because we are not as divided as our politics suggests. (BOVS, URL)*

(42) *So I can announce this today: If an institution is teaching children intensively, then whatever its religion, we will, like any other school, make it register so it can be inspected. (TPCDC, URL)*

(51) *When we restrict someone's freedom outside prison, we can make sure they're working and paying taxes, rather than spending £30,000 a year keeping them in a cell – so where it makes sense, let's use electronic tags to help keep us safe and help people go clean. (TPCDC, URL)*

(55) *Third, I want to encourage some of our biggest independent schools to bring their knowledge, expertise and resources to bear to help improve the quality and capacity of schools for those who cannot afford to pay.* (BTGMPMS, URL)

Модальне дієслово *could* політичні діячі використовують у своїх промовах для того, щоб виразити можливість вчинення дії в теперішньому чи в майбутньому. Іншими словами, за допомогою *could* в дискурсі говориться про можливі дії, які могли б відбутися зараз чи в майбутньому. Наприклад:

(88) *This could include supporting teaching in minority subjects such as further maths or classics, which state schools often struggle to make viable.* (BTGMPMS, URL)

(94) *In practice this could mean taking a proportion of pupils from lower income households, so that selective education is not reserved for those with the means to move into a catchment area or pay for tuition to pass the test.* (BTGMPMS, URL)

(41) *While some trends could potentially enhance the system's efficiency, they could also make it more vulnerable to failure.* (BTGMPMS, URL)

Модальне дієслово *may* у політичному дискурсі має основне значення вірогідності чи дозволу та використовується тільки в двох формах: *may* – для використання у теперішньому часі та *might* – в минулому часі та умовному способі. Модальне дієслово *may* у дискурсі використовується для того щоб попросити чи дати дозвіл, причому фраза такого типу звучить більш формально, ніж із модальним дієсловом *can*:

(87) *And all the problems that may have led them to that life – drug addiction, mental health problems, childhood abuse – remain unchanged.* (TPCDC, URL)

Найбільше можна простежити, у промовах Терези Мей, значення, *may/might* – це вираження вірогідності. У цій функції *may* показує більшу ступінь впевненості, ніж *might*. У перекладі на українську мову використовуються такі

слова як могли, може бути, повинно бути, можливо. У цієї функції є одна особливість: можна використовувати тривалий (*may/might be doing*) та перфектний (*may/might done*) інфінітиви для опису дії у теперішньому, минулому та майбутньому часі. Звичайний інфінітив (*may/might do*) працює за стандартним правилами: показує теперішнє чи майбутнє. Таку особливість можна простежити у нижче перерахованих випадках, так як вірогідність та невпевненість може проявлятися по-різному.

Наприклад, коли описується типова ситуація:

(98) *The nature of their intake may have changed today – indeed these schools have become more and more divorced from normal life.* (BTGMPMS, URL)

Або у випадку коли є припущення з приводу того, що щось може бути правдою:

(6) *They might even partner with an existing non-selective school within a multi-academy trust or sponsor a currently underperforming non-selective academy.* (BTGMPMS, URL)

Політики використовують у своїх промовах *may/might*, коли хочуть повідомити про можливі плани чи наміри. Тут *may/might* зазвичай використовується із тривалим інфінітивом:

(61) *And I believe there are many British people who have found it immensely reassuring to learn we may be leaving the EU in exactly a year but we will never be alone, and in part that commitment to Britain reflects Britain's reciprocal commitment to our friends, whether through the work of our peerless intelligence agencies or our armed forces or our development budgets.* (FSMHSLMEB, URL).

Модальне дієслово *must* часто використовується у політичному дискурсі для вираження впевненості, безсумнівності, вірогідності у своїх промовах Тереза Мей та Девід Камерон. Також його використовують для вираження необхідності, повинності. Наприклад:

(13) *As we leave the European Union, we must define an ambitious new role for ourselves in the world.* (BTGMPMS, URL)

(25) *I pay tribute to them because they know that their own Russia-based diplomats, and their families, must now deal with the possibility of their own lives being turned upside down.* (FSMHSLMEB, URL)

Так як у модального дієслова *must* немає майбутнього та минулого часу, то в таких випадках замість нього використовують модальне дієслово *have to*:

(30) *If this does not work, then we will have to have consultations.* (TPCDC, URL).

(82) *We've proved it in schools across our country that the poorest children don't have to get the worst results – they can get the best.* (TPCDC, URL)

У політичному дискурсі модальне дієслово *must* використовується для вираження безпосередньої необхідності чи обов'язку:

(93) *But that common bond is where we must begin. Our economy is recovering. A decade of war is ending.* (BOVS, URL).

В англійськомовному політичному дискурсі модальне дієслово *have to* використовується досить таки часто. За допомогою *have to* політичні діячі виражають думку про що треба щось зробити через зовнішні обставини. Це значення модального дієслова *have to*:

(69) *We have to stop it at the start – stop this seed of hatred even being planted in people's minds, let alone allowing it to grow.* (TPCDC, URL).

Need як напівмодальне дієслово використовується у дискурсі, для того щоб дати дозвіл. Наприклад:

(20) *There is one final area where we have placed obstacles in the way of good new schools – obstacles that I believe we need to take away.* (BTGMPMS, URL).

Також напівмодальне дієслово *need* вживається у дискурсі зі структурою *need not* + перфектний інфінітив. Така структура показує, що була здійснена непотрібна дія:

(86) *We need not have waited for his approval.* (TPCDC, URL)

Також дуже поширеною структурою в англійськомовному політичному дискурсі є *need* + “-ing” форма дієслова. Вживання такої структури має те саме значення, що і вживання дієслова у формі пасивного стану:

(29) *It's a difficult problem. It needs thinking about very carefully.* (TPCDC, URL) (= it needs to be thought about)

Як відомо, *should* як модальне дієслово досить таки часто вживається для вираження значень як у теперішньому так і в майбутньому часі. Воно виражає різноманітні значення і є близьким за значенням до таких модальних дієслів як *have to*, *to be to*, *must*. Найзагальніше пряме значення цього модального дієслова співвідноситься зі штативом слід, треба, повинно чи модальним словом або фразою «потрібно», «є потреба», так, наприклад:

(34) *No-one should get away with this politics of grievance anymore.* (TPCDC, URL) (зобов'язання).

Should – це форма минулого часу дієслова *shall*. У такому значенні політичні діячі *should* використовують рідко. *Shall* – це модальне дієслово після якого прийнято використовувати інфінітив без частки *to*. Модальне дієслово *shall* у своєму модальному значенні в основному вживається з другою та третьою особою множини та іноді з першою особою однини та множини. В залежності від того, що бажає висловити автор, модальне дієслово *shall* має декілька значень у зазначеному дискурсі:

1. Пропозиція у промові Терези Мей:

(8) *I asked a person: “Shall I help you?”* (BTGMPMS, URL)

2. Розпорядження та обов'язки у промові Девіда Камерона:

(60) *The students who want to study abroad shall have an interview.* (TPCDC, URL).

(46) *The strategy shall be discuss.* (BTGMPMS, URL)

3. Припущення та наміри у промові Терези Мей:

(95) *We shall have built the new economic bridge by the end of the year.* (PMSTTUGA, URL)

У модального дієслова *will*, так як і в *shall*, дві форми. Це форма теперішнього часу – *will* та форма минулого часу – *would*. І перша, і друга форми можуть використовуватися в якості допоміжних дієслів. *Will* у поєднанні із інфінітивом потрібен для створення простого майбутнього часу (Future Simple), а *would* для створення майбутнього часу у минулому (Future-in-the-Past) та для форм умовного способу.

Модальне дієслово *will*, у політичному дискурсі, разом із інфінітивом, може виражати різні значення, найголовніші серед яких воління, наполеглива вимога, рішучість, намір. У різних контекстах це дієслово має різноманітні значення. Кількість модальних значень, що виражає це дієслово дуже велика, найбільш поширене – вираження впевненості у майбутньому часі:

(64) *No matter what you do or where you go from here, you will carry the memory of the history we made together. And you will have the lifelong appreciation of a grateful president.* (BOVS, URL)

(3) *I want Britain to be the world's great meritocracy – a country where everyone has a fair chance to go as far as their talent and their hard work will allow.* (BTGMPMS, URL).

(23) *Today, January 20 2017, will be remembered as the day the people became the rulers of this nation again.* (DTIS, URL).

(27) *We are with you in the Sahel – or we will be with you shortly – and HMS Sutherland is now in the Pacific, exercising alongside our Australian friends,*

and the UK has forces deployed in more countries than any other European power. (FSMHSLMEB, URL)

Модальне дієслово *would* у політичному дискурсі має значення ввічливого спонукання. Хоча, модальне дієслово *would* виражає те саме значення, що і *will*, різниця між ним все ж присутня. Вживання модального дієслова *would* має наступні особливості:

1. У негативній формі модальне дієслово *would* у поєднання із простим інфінітивом виражає значення відсутності намірів вчинення дії, у промові Терези Мей, причому у заперечній формі присудок відноситься до минулого. Так наприклад, у даному реченні політичної промови відповідного дискурсу:

(43) *The young candidate knew he was going to fail but he wouldn't take it into consideration.* (BTGMPMS, URL)

2. Або ж у стверджувальній формі у поєднанні із простим інфінітивом модальне дієслово *would* вживається також для вираження повторюваної дії у минулому, у промові Девіда Камерона, яка відбувається аж до сьогоденного дня та теперішньому не протистоїть, наприклад:

(83) *Working mothers would send children to school sick – because they didn't feel able to take time off to look after them.* (TPCDC, URL)

Невід'ємною частиною політичних промов є також модальна конструкція *used to* (також звороти *used to do* та *be used to doing*). Ця конструкція використовується у дискурсі, щоб описати дію та ситуацію, що відноситься до минулого. Наприклад:

(100) *My eyes are now wide open and now realize I've been used to spread messages I don't believe in.* (BTGMPMS, URL).

Такі конструкції постійно використовують політичні діячі для підсилення своїх слів. *Used to do* використовується коли йдеться про старі звички, стани і повторювані дії, що відбувалися в минулому. Всіх цих звичок,

станів, дій зараз вже немає. Тому цей вираз може використовуватися тільки у минулому часі – *used to*. Так наприклад:

(79) *When I lived in Eastbourne, I never used to watch TV.* (BTGMPMS, URL).

Конструкція *be used to doing* означає, звикнути до чогось. Її також можна простежити у промовах політичного дискурсу, синонімом *be used to doing* є конструкція *be accustomed to*. Наприклад:

(58) *We may not be accustomed to it, but we should not be afraid of living in a pluralistic world.* (TPCDC, URL)

Морфологічно модальні дієслова називають недостатніми, семантично вони не позначають ані дії, ані стану, на відміну від звичайних дієслів, але водночас вони є засобом вираження модальних значень різних видів емоцій. Модальне дієслово в контексті одного тексту може виконувати різні функції. Отже, модальні дієслова в англійськомовному політичному дискурсі, що виражають не дію як таку, а відношення до дії – можливість, вірогідність, необхідність, повинність. Безпосередньо дія виражається смисловим дієсловом, наступним в інфінітивній формі за модальним дієсловом. Модальні дієсловами є дієслова *can, could, must, have to, may, might, shall, should, need, dare*. Англійські модальні дієслова мають деякі особливості, які відрізняють їх від звичайних дієслів:

1. Модальні дієслова ніколи не використовуються без смислового дієслова. Навіть якщо смислове дієслово не використовується, воно мається на увазі. Смислове дієслово йде після модального дієслова у формі інфінітива. При цьому дієслова *be to, ought to, have to* поєднуються із інфінітивом часткою *to*, а інші дієслова – із базовою формою інфінітива.
2. За своїми властивостями англійські модальні дієслова, крім *have to, have got to, dare*, є недостатніми тобто не мають особистих форм, і у зв'язку з чим не утворюють складних дієслівних форм (тобто не можуть мати

форми інфінітива, дієприкметника та герундія). Крім того, недостатні модальні дієслова не приймають закінчення -s/-es у третій особі однини теперішнього часу.

3. Більшість модальних дієслів не мають форми майбутнього часу, деякі не мають форми минулого та теперішнього часу.
4. Запитальні та негативні форми модальних дієслів створюються за допомогою допоміжних дієслів (за виключенням дієслова *have to*). Для створення запитання модальне дієслово ставиться на початок речення, а для створення заперечного речення використовується частка *not*.

2.3 Граматичне вираження об'єктивної модальності за допомогою способу дієслова

Indicative Mood – використовується для зображення факту реальної дії у теперішньому, минулому та майбутньому часах. В англійській мові можна виділити чотири групи часів:

- Група невизначених часів – Indefinite (Simple) Tenses
- Група тривалих часів – Continuous Tenses
- Група здійснених часів – Perfect Tenses
- Група здійснених тривалих часів – Perfect Continuous Tenses

Як зазначалося вище дійсний спосіб в англійській мові має два стани – активний та пасивний. Перший (Active Voice) – виражає дію, яка виконується особою або предметом у ролі підмета, а другий (Passive Voice) – використовується, якщо не підмет виконує дію, а, навпаки, воно відчуває на собі вплив, що виходить від присудка.

Imperative Mood – виражає прохання, наказ, пораду, запрошення, заборону тощо.

Subjunctive Mood - виражає припущення про те, що могло б статися, сталося б, і що б ми хотіли, щоб сталося.

Всі ці явища ми можемо простежити на прикладах англійськомовного політичного дискурсу.

2.3.1 Дійсний спосіб.(Indicative Mood) Як відомо дійсний спосіб використовують для констатації, ствердження чи заперечення реальної дійсності в теперішньому, минулому чи майбутньому часі. Модальність дійсного способу полягає в тому, що зміст присудка, а через нього і всього речення представляється чи оцінюється мовцем як достовірний, так у промові Борис Томсона використано такий спосіб:

(5) *The water was contaminated with industrial waste.* (FSMHSLMEB, URL)

Чи наприклад, у промові Терези Мей:

(16) *But none of this will mean anything if the war does not stop.* (BTGMPMS, URL)

Дійсний спосіб передає дію, що розглядається мовцем, як реальний факт, звідси впливає необхідність співвідношення його з тою чи іншою часовою формою, так як жодна дія не може відбуватися поза часовими рамками.

(4) *You will definitely be punished if you do this again.* (BTGMPMS, URL)

(15) *But let me also declare that, if war is thrust upon us, we will exercise our right to self-defense fully and very effectively.* (TPCDC, URL)

Здебільшого усі події та слова у промовах політиків реальні, саме тому такий спосіб реалізації об'єктивної модальності є найбільш поширеним у політичному дискурсі і складає 91,3% від усіх проаналізованих прикладів та утворює основу всіх зазначених політичних промов.

Інші два способи дієслова не припускають чіткого співвідношення із певною часовою сферою. Наказовий спосіб виражає спонукання до дії та імпліцитно тим самим має на увазі ще не вчинену дію, дію, що має відбутися в майбутньому; але саме через те, що виражається лише бажання, спонукання до здійснення дії, ця форма не є формою майбутнього часу.

2.3.2 Наказовий спосіб.(Imperative Mood) Наказовий спосіб виражає не дію, а спонукання, прохання, наказ його виконати. У зв'язку з вищесказаним у політичному дискурсі для наказового способу не є характерними форми часу та часової відносності. Оскільки наказовий спосіб виражає не дію, а лише спонукання до неї, він не має вираженої категорії числа та особи, хоча зазвичай адресовано до другої особи. Однак особа може бути вказана, але у такому випадку вона не є підметом:

(9) *Help me to find the right way, please.* (FSMHSLMEB, URL)

Для наказового способу характерна особлива інтонація, без якої дієслівна форма втрачає значення наказового способу та перетворюється у форму інфінітива. Так, наприклад, у промові Бориса Томсона можна прослідкувати специфічну інтонацію за для підкреслення важливості сказаного:

(10) *Most of my colleagues said; “Don’t do it!” – but I am here and stay in front of you today.* (FSMHSLMEB, URL).

Специфічна інтонація приближує наказовий спосіб також до вигуків, оскільки останні можуть безпосередньо виражати волевиявлення.

Щоб посилити своє негативне ставлення та висловити явне невдоволення в промові Бориса Томсона використано звернення до другої особи через займенник you:

(56) *Do not you forget my words!* (FSMHSLMEB, URL)

Отже, підсумовуючи вищесказане, наказовий спосіб у політичному дискурсі використовується для того щоби додати політичній промові сильнішого емоційного забарвлення.

2.3.3 Умовний спосіб(Subjunctive Mood). Умовний спосіб являє собою досить таки спірний набір форм і тому викликає серйозні розбіжності серед науковців. Умовний спосіб - вид способу дієслова, в якому за допомогою смислового дієслова виражається можлива передбачувана, бажана але не реальна дія або стан, а також суб'єктивне відношення мовця до такої дії чи стану. Так, у промові Бориса Томсона використано умовний спосіб наприклад:

(14) *God save the Queen!* (FSMHSLMEB, URL)

У даних промовах політичних діячів використано умовний спосіб форми Subjunctive I та Subjunctive II. Як відомо, Subjunctive I це синтетична форма умовного способу, що утворюється за допомогою особливих форм смисловго дієслова.

Так наприклад, у промові Бориса Томсона найбільш вживаною формою умовного способу є форма теперішнього часу (Present Subjunctive), наприклад:

(2) *It is essential that people be well-educated* (FSMHSLMEB, URL)

(17) *We suggest that the meeting be postponed* (TPCDC, URL)

або ж можна також помітити часте використання сталих виразів у the Present Subjunctive:

(99) *Be it so!* (FSMHSLMEB, URL)

Як повідомлялося раніше, умовний спосіб минулого часу (Past Subjunctive) має тільки одну форму для дієслова to be - форму were для всіх осіб множини та однини. The Past Subjunctive використовується доволі часто в політичній промові Терези Мей. Наприклад:

(11) *I wished he were less remote* (BTGMPMS, URL)

(18) *He could have covered his tracks if he were guilty.* (TPCDC, URL)

Політичний дискурс передбачає також використання Conditional, що передає нереальну дію в зв'язку з відсутністю необхідних умов для її реалізації. Так, наприклад у промові Дональда Трампа, використали нульовий тип умовного речення, де показали загальновідомий реальний факт:

(33) *If you abuse that power, people get hurt* (BOVS, URL)

(31) *When unemployment and the budget deficit soar, people suffer.* (BTGMPMS, URL)

Чи наприклад, перший тип умовного речення використали у ситуаціях, коли повідомляється про майбутнє.

(30) *If this does not work, then we will have to have consultations.* (TPCDC, URL)

Як бачимо, в підрядному реченні та головному реченні мова йде про майбутнє. Тобто, є передумови, за яких може бути виконана ця умова. Проте в

цьому випадку в промові Терези Мей, не впевнені в результаті умови, оскільки сама умова ще не наступила, хоча вона і реальна.

Ще один яскравий приклад умовного речення першого типу, в промові Дональда Трампа, де в підрядній частині використано значення з заперечним значенням замість сполучника *if* використали *unless* та дієслово в стверджувальній формі.

(35) *You don't have to do this unless you want.* (TPCDC, URL)

Інший випадок вживання умови другий тип, його називають майже не реальним. Так, наприклад, у промові Дональда Трампа використано другий тип умовного речення:

(65) *Ten years ago, I stood on stage just like this one and said if we changed our party we could change our country.* (TPCDC, URL)

В даному реченні повідомляється про майбутнє, проте умова для настання результату є надто нереальною. Чи у промові Дональда Трампа другий тип умовного речення використано для надання поради:

(66) *If I were in a tricky situation, I would take this opportunity.* (TPCDC, URL)

Третій тип називається "нереальним". У політичному дискурсі цей тип умовних речень рідкість, але можна його можна всеж простежити, так, наприклад, у промові Барака Обама, використано:

(71) *If I had been more diligent, I would have been promoted long time ago.* (BOVS, URL)

Всю суть цього речення можна висловити однією фразою: співчуття про минуле. В іншому випадку можна прослідкувати, наприклад, хорошу подію яка відбулася в минулому і позитивно вплинула на сьогодні, у промові Терези Мей наявне таке речення:

(59) *If I had not taken the wrong way, I would not get into politics.* (BTGMPMS, URL)

У реченні спосіб дієслова передає ставлення мовця про стан існування того, про що йдеться в ньому. Він визначається як сукупність відмінних дієслівних форм, що виражають модальність. Модальність – це граматизоване вираження суб'єктивного та об'єктивного відношення мовця, що включає думки про можливість, ймовірність, необхідність, обов'язковість, допустимість, здатність, бажання та непередбачуваність.

Отже, спосіб дієслова – це основний граматичний засіб передачі об'єктивної та суб'єктивної модальності. Способи дієслова бувають: дійсний (the Indicative Mood); наказовий (the Imperative Mood); умовний (the Subjunctive Mood).

Дійсний спосіб показує, що мовець розглядає дію як реальний факт у теперішньому, минулому та майбутньому. Цей спосіб може використовуватися з різними граматичними часами як в активному так і в пасивному станах.

Наказовий спосіб виражає спонукання до дії та слугує для передачі наказу, прохання тощо. Форма наказового способу співпадає із основою дієслова.

Умовний спосіб показує, що мовець розглядає дію як передбачувану чи бажану, а не як реальний факт. У сучасній англійській мові залишилось мало форм умовного способу, і вони мають свої особливості вживання.

Висновки до розділу 2

1. Модальність являє собою одну із найбільш складних мовних категорій, про природу, складу особливих значень та засобів вираження, якої виражаються різні та суперечливі точки зору.
2. Лінгвістична категорія модальності – складна багатогранна семантична сфера, що пояснює більшість модальних значень – необхідність, очевидність, можливість, вірогідність, припущення.

3. Модальні дієслова в англійській мові відображають ставлення дієслова-підмета до дійсності. Цей тип модальності, на відміну від модальності, яка виражається способом дієслова, є суб'єктивною, тобто виражає суб'єктивне ставлення мовця до висловлювання.
4. Модальні слова передають суб'єктивне ставлення мовця до висловлювання, виражають оцінку мовця, відношення між твердженням у реченні та реальністю. Ця оцінка може бути представлена різним ступенем упевненості, сумніву, бажаності дії, вираженої в реченні.
5. Спосіб дієслова – граматична категорія дієслова, що виражає відношення дії до дійсності, або ставлення мовця до дії з точки зору реальності, бажаності, необхідності його вчинення.
6. Вирізняють три способи дієслова: дійсний (Indicative), що виражає реальну дію; наказовий (Imperative), що виражає спонукання до скоєння дії; умовний (Subjunctive), що виражає гіпотетичну дію – нереальну, бажану, передбачувану, що суперечить дійсності.
7. Дійсний спосіб передає дію, що розглядається мовцем як реальний факт, звідси можна зробити висновок, що є необхідність співвідношення його з тою чи іншою часовою сферою, так як жодна з дій не може відбуватися поза часом.
8. Наказовий спосіб виражає не дію, а лише спонукання до неї, він не має вираженої категорії числа та особи, зазвичай цей спосіб адресований до другої особи.
9. Умовний спосіб – вид способу дієслова, що за допомогою форм смислового дієслова виражає можливу, передбачувану, бажану але не реальну дію або стан, а також суб'єктивне відношення мовця до такої дії чи стану. Умовний спосіб утворюється двома шляхами: за допомогою форми Subjunctive I (особливі форми смислового

дієслова) або за допомогою форми Subjunctive II (за допомогою допоміжних дієслів).

РОЗДІЛ 3

ВІДТВОРЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ У ПЕРЕКЛАДІ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ТЕКСТІВ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

3.1 Способи еквівалентного відтворення українською мовою модальності у перекладі текстів англійськомовного політичного дискурсу

Як відомо, переклад - це засіб спілкування та розуміння між людьми, які розмовляють різними мовами. Тому для теорії перекладу дані про особливості процесу мовного спілкування, специфіку прямих та непрямих мовленнєвих актів, співвідношення вираженого змісту та того, що малося на увазі у виразі чи тексті, про вплив контексту та ситуації спілкування на розуміння тексту, інші фактори, які мають важливе значення, визначають комунікативні наміри інформанта при здійсненні комунікації

Найголовніше завдання перекладача – максимально повно передати зміст оригіналу, і зазвичай фактична спільність змісту оригіналу і перекладу дуже значна [11; 210]. Це пов'язано з тим, що цінність сучасного перекладознавства - поняття еквівалентності. Зазвичай його вага визначається тим, що він показує найважливішу особливість і функцію перекладу.

Процес перекладу, незалежно від того, наскільки швидко він здійснюється у сприятливих чи несприятливих умовах, ділиться на два моменти: перекласти, насамперед, зрозуміти все, чітко зрозуміти, що перекладається, проаналізувати (якщо оригінал викликає певні труднощі), критично оцінити його. Далі обрання відповідних засобів вираження мовою перекладу. Будь-яке тлумачення оригіналу, правильне чи неправильне та його тлумачення перекладачем, позитивне чи негативне, під час перекладу вимагає вибору лексичного фонду мови перекладу. Якщо перекладач працює свідомо, а не механічно, то він зацікавлений у певному виборі мовних засобів. Головне завдання – об'єктивно відобразити оригінал – сприяє відбору відповідних

засобів мови перекладу, необхідних для вірного тлумачення оригіналу [2:18]. Перекладений дискурс повинен так само впливати на іншомовного адресата, як і оригінал – на свого. Домінантою політичного дискурсу є поняття цінності, яке необхідно відтворити в перекладеному політичному тексті з урахуванням ціннісної ієрархії різних культур. Для політичної аргументації важливі моральні та етичні цінності, пов'язані з особливостями національного менталітету й темпераменту [2:146].

Існує три типи еквівалентності перекладу [2:53]:

1. формальна еквівалентність – подібні зміст, структура та семантичні компоненти речення

2. часткова еквівалентність – невідповідність може бути на лексичному, граматичному чи стилістичному рівнях. Еквівалентність цього рівня досягається за допомогою поступальних перетворень (лексична та граматична підміна, додавання, упущення, парафраза, компенсація). У досягненні цього типу еквівалентності слід особливу увагу приділити стилістичним та прагматичним аспектам еквівалентності. Сильова еквівалентність означає використання в перекладі лексичних одиниць, які мали б відповідну стилістичну та емоційну конотацію (слова високого стилістичного тону, нейтральні та низькі) Прагматична еквівалентність досягається лише за умов врахування екстралінгвістичного контексту та фонових знань перекладача[7:31]

3. ситуативна еквівалентність – одне і те саме явище у мові оригіналу та у мові перекладу описується з різних точок зору через неспівпадіння мовних картин світу.

Таким чином, еквівалентність означає взаємозв'язок між вихідними та кінцевими текстами, які виконують подібні комунікативні функції в різних культурах. Еквівалентність виступає основою комунікативної еквівалентності, наявність якої робить текст перекладом. Поняття перекладацької еквівалентності означає передачу в перекладі змісту оригіналу, який

розглядається як сукупність інформації, що міститься в тексті, включаючи емоційні, стилістичні, образні, естетичні функції мовних одиниць. Таким чином, еквівалентність - поняття ширше, ніж "точність перекладу", яке, як правило, означає лише підтримання "фактично логічного змісту" оригіналу.

3.2 Застосування перекладацьких трансформацій суб'єктивної та об'єктивної модальності у перекладі текстів англійськомовного політичного дискурсу

Проблема перекладацьких трансформацій розглядалася багатьма вченими-лінгвістами, які пропонували своє визначення цього поняття, але всі вони збігалися у думці, що перекладацькі трансформації є невід'ємною частиною процесу перекладу та без їх використання неможливо надати адекватний переклад будь-якого тексту.

Суть адекватності перекладу полягає в тому, що оригінал треба розглядати як систему, а не як суму елементів, як органічну цілісність, а не як механічне сполучення складників.

Калькування як один із способів перекладу. При повному (точному) калькуванні слова (як правило, частини) або фрази буквально перекладаються. Точне простеження в лексичних та семантичних відносинах точно таке ж, як і в мові-джерелі. Він розроблений за граматичними та лексичними правилами, що діють у мові. У разі часткових (змішаних, модифікованих) калькувань вирази частково перекладаються та частково будуються з іншомовного матеріалу або принаймні за іншомовною моделлю.

У даній роботі ми будемо використовувати калькування як прийом перекладу. Калькування – заміна основних частин лексики мови оригіналу (слів чи морфем) їхніми прямими відповідниками мови перекладу.

В англійській мові модальність найчастіше передається модальними дієсловами, а в українській – модальними словами та частками. Англійські модальні дієслова відповідають в українській мові модальним словам, часам та способам, модальним дієсловам. Часи та спосіб в однаковому ступені використовуються для передачі модальності як в англійській, так і українських мовах. Але англійські часи, способи можуть відповідати в українській мові модальним словам, часткам, модальним дієсловам та, звичайно, часам і способам. В англійській мові модальні слова відтворюються в українській мові модальними словами, частками, часами, способами [3:171]. Таким чином, розглянувши теоретичні відомості про модальність, можна проаналізувати її відтворення у промовах Бориса Джонсона, Терези Мей, Барака Обама та Дональда Трампа.

(28) *As it has for more than two centuries, progress will come in fits and starts.* (BOVS, URL) – Як показують більш як два століття, шлях прогресу буде уривчастий.

(7) *Perhaps someday in the future there will be a magical moment when the countries of the world will get together to eliminate their nuclear weapons.* (BTGMPMS, URL) – Можливо, колись у майбутньому настане чарівний момент, коли країни світу зберуться разом, щоб відмовитися від ядерної зброї.

Досить стійкі відповідності в процесі відтворення модальності у перекладах політичного дискурсу спостерігаються між таким українським та англійськомовним модальним дієсловом “повинен” та “should” які становлять зміст калькування.

(26) *That’s what we should do as a country – making sure we are ready to cope with future crises.* (TPCDC, URL) – Це те, що ми повинні зробити як країна – переконавшись, що ми готові впоратися з майбутніми кризами.

(30) *If this does not work, then we will have to have consultations.* (TPCDC, URL) – Якщо це не принесе результатів, тоді нам доведеться провести консультації.

(39) *We will no longer accept politicians who are always complaining but never doing anything about it.* (DTIS, URL) – Ми не будемо миритися з політиками, які постійно говорять і нічого не роблять, постійно скаржаться – і палець об палець не вдарять

У даних прикладах політичних промов використовується ряд модальних дієслів, і ми можемо простежити, що вони не відповідають тотожним в українській мові:

(83) *Working mothers would send children to school sick – because they didn't feel able to take time off to look after them.* (TPCDC, URL) – Працюючі матері, бувало, відправляли своїх дітей до школи хворими, тому що були не в змозі взяти вихідні дні по догляду за ними. (модальне дієслово – модальне дієслово в майбутньому часі)

(8) *I asked a person: “Shall I help you?”* (BTGMPMS, URL) – І тоді я запитав його: “Чи потрібна йому моя допомога?” (модальне дієслово – перебудова речення)

(4) *You will definitely be punished if you do this again.* (BTGMPMS, URL) – Вас покарають, якщо скоїте це знову. (модальне дієслово – майбутній час)

(16) *But none of this will mean anything if the war does not stop.* (BTGMPMS, URL) – Але все це означатиме нічого, якщо війна не припинеться. (модальне дієслово – майбутній час)

(23) *Today, January 20 2017, will be remembered as the day the people became the rulers of this nation again.* (DTIS, URL) – 20-е січня 2017-го року увійде в історію як день, коли люди стали власниками цієї країни знову. (модальне дієслово – перебудова речення)

Випадки, коли модальність не має відповідника в українській мові можуть призводити до втрати модальності у трактуванні позиції мовця та збереження еквівалентності у віднесенні дії до майбутньої реальності. Водночас і граматична категорія часу зазнає зміни: теперішній час в

англійському реченні трансформується у майбутній час українського дієслова. Отже, перекладач найчастіше використовує такі способи перекладу модальних дієслів, як еквівалентність та опущення, а серед засобів перекладу – дійсний спосіб.

Найменше труднощів уявляють ті випадки, коли модальність передається у перекладі та у оригіналі однаковими засобами: відмінами, модальними дієсловами, модальними словами.

Англійське модальне дієслово із значенням строгої облігаторності використовується як калькований відповідник модального дієслова “мусити”, що виступає розмовним синонімом предикату “повинен”. Водночас у даних прикладах, наведених нижче, можна говорити й про елементи еквівалентності – з огляду на пріоритетну приналежність українського дієслова “мушу” до розмовного реєстру, а англійського дієслова “must” – до нейтральної лексики.

Так, наприклад, модальне дієслово *must* можна простежити у промовах політичних діячів протягом всього тексту. В перекладах воно часто має прямі відповідники – еквівалентні модальні дієслова *мати*, *бути повинним*, як у реченнях:

(13) *As we leave the European Union, we must define an ambitious new role for ourselves in the world.* (BTGMPMS, URL) – Ми виходимо з Європейського Союзу, через це ми повинні визначити для себе амбіційну нову роль у світі.

(68) *But we must also deliver a radical increase in the capacity of the school system so that these families can be sure of their children getting good school places.* (BTGMPMS, URL) – Але ми також повинні домогтися радикального збільшення можливостей шкільної системи, щоб ці сім’ї могли бути впевнені в тому, що їхні діти отримають хорошу освіту.

Отже, в даних випадках вживання дієслова *must*, можемо побачити, що під час перекладу, не виникає ніяких труднощів. Модальне дієслово має тотожний відповідник в українській мові – *повинен*.

Таку ж саму ситуацію можна простежити і на прикладах модальних дієслів *can, may, might* та *will*.

(6) *They might even partner with an existing non-selective school within a multi-academy trust or sponsor a currently underperforming non-selective academy.* (BTGMPMS, URL) – Вони можуть навіть співпрацювати із існуючою загальнодоступною школою в рамках багатоакадемічної довіри чи спонсора, неефективної загальнодоступної вищої школи в даний час.

(82) *We've proved it in schools across our country that the poorest children don't have to get the worst results – they can get the best.* (TPCDC, URL) – Ми продемонстрували це в школах по всій країні, де найбіднішим дітям не доводиться отримувати найгірші результати – вони можуть досягти успіху.

(98) *The nature of their intake may have changed today – indeed these schools have become more and more divorced from normal life.* (BTGMPMS, URL) – Характер їх прийому може змінитися сьогодні – справді, ці школи все більше й більше відділилися від нормального життя.

(38) *There is no fear, we are protected and will always be protected by the great men and women of our military and most importantly we will be protected by god.* (DTIS, URL) – Не потрібно боятися. Ми захищені – і нас завжди будуть захищати великі жінки і чоловіки, наші військові і наші поліцейські, наші правоохоронні органи. Але перш за все нас буде захищати Бог.

(40) *And that is what I mean by Global Britain, and so I repeat the prime minister's unconditional and immovable commitment: that we will stand by you as you have stood by us.* (FSMHSLMEB, URL) – Це те, що я називаю Глобальною Британією. І я повторю безумовне та непорушне зобов'язання нашого прем'єр-міністра: ми будемо стояти за вас, як ви стоїте за нас.

Так, модальне дієслово *can/could*, що виражає фізичну чи ментальну спроможність зазвичай перекладається на українську за допомогою модальних дієслів *могти, вміти* чи за допомогою їхніх еквівалентів *мати змогу/можливість, бути в змозі/мати силу*. Виражаючи сумнів, підозру,

невпевненість (переважно в запитальних та заперечних реченнях), значення *can/could* реалізується в українській мові за допомогою часток *невже*, *хіба* або прислівника *навряд*. Коли ми виражаємо докір, здивування чи дозвіл, лексичним еквівалентом модального дієслова *can* в українській мові буде модальне дієслово *можна*.

Як ми вже бачимо, модальне дієслово *can* найчастіше перекладається українською мовою за допомогою модальних дієслів *могти*, *вміти* та еквівалентів *мати змогу*, *бути в змозі*. Слід навести окремий приклад перекладу речення:

(42) *So I can announce this today: If an institution is teaching children intensively, then whatever its religion, we will, like any other school, make it register so it can be inspected.* (TPCDC, URL) – Тому я можу оголосити це сьогодні: якщо інститут інтенсивно навчає дітей, то, незалежно від релігії, ми, як і будь-яка інша школа, будемо її реєструвати, щоб мати змогу її оглянути.

Модальне дієслово *dare* здебільшого перекладено українською еквівалентом *сміти* чи *насмівуватися*, так, наприклад,

(50) *And today, that means entering those no-go zones, where politicians often don't dare to venture.* (TPCDC, URL) – І сьогодні це означає вхід у ті зони, куди політики часто не сміють наважитися.

На особливу увагу заслуговують граматичні засоби вираження модальності при перекладі, які хоч і недостатньо поширені, однак є не менш важливими, ніж фонологічні, лексичні і лексико-граматичні засоби.

Граматичні засоби вираження модальності включають використання граматичних способів українського дієслова при перекладі, а саме дійсного, наказового та умовного способів. При цьому виникає необхідність здійсненні граматичних трансформацій, що підтверджує думку Я.І. Рецкера про те, що "Дуже часто лексичні трансформації призводять до граматичних"[2, 41].

В умовному способі в англійській мові можна говорити про уявні (бажані, передбачувані) ситуації, що цілком можливі за певних зусиль або обставин, або які спочатку ніколи не здійсненні.

Як відомо, форма *were* + *інф.* вживається в реченнях умови для позначення маловірогідної умови; вона зазвичай перекладається дієсловом в умовному способі. Зазвичай така форма передається на українську мову лексично. Так, наприклад, у промові Терези Мей.

(18) *He could have covered his tracks if he were guilty* (TPCDC, URL) – Він замів би власні сліди, якби був би винний.

(11) *I wished he were less remote* (BTGMPMS, URL) – Я б хотів, щоб він був менш віддаленим.

Велика кількість непрямих способів дієслова в англійській мові мають переважно подібні значення і тому перекладаються формою умовного способу. Найчастіше у складі підрядного речення. Так, наприклад, у політичній промові Терези Мей та Бориса Джонсона:

(22) *If they believed that no one would give a fig about the suffering of Sergei and Yulia Skripal or that we would be indifferent to the reckless and contemptuous disregard for public safety that saw 39 others seek medical treatment.* (FSMHSLMEB, URL) – Якщо вірили, що страждання Сергія та Юлії Скрипаль будуть усім по цимбалах, що ми не звернемо увагу на безрозсудну та нахабну зневагу до суспільної безпеки, наслідком якої стала необхідність надавати медичну допомогу ще 39 особам.

(63) *And I wouldn't be the man I am today without the woman who agreed to marry me 20 years ago.* (BOVS, URL) – І я не був би тим, ким є сьогодні, без жінки, яка зголосилася вийти за мене заміж 20 років тому.

Зазвичай, форма непрямого способу дієслова може перекладатися неозначеною формою дієслова, так, наприклад, у промовах

(17) *We suggest that the meeting be postponed.* (TPCDC, URL) – Ми пропонуємо перенести зустріч.

(2) *It is essential that people be well-educated.* (FSMHSLMEB, URL) –Люди обов’язково повинні мати освіту.

Також існують випадки, коли у складних підрядних реченнях з головним реченням типу I wish непряма неперфектна форма вживається для висловлювання жалю з приводу того, чого немає, вона може перекладатися формою теперішнього часу з заперечною часткою “не”:

(24)*We wish many politicians would regard this proposal.* (BTGMPMS, URL) – На жаль, більшість політиків не розглядають цю тезу.

Чи, наприклад, коли перфектна форма непрямого способу в подібних випадках вживається для позначення, того, чого насправді не було, вона також перекладається за допомогою частки “не” тільки вже в минулому часі, так, наприклад:

(52)*The supporters of the insurance company wish it had been preferred over other insurance companies.* (BOVS, URL) Прихильники цієї страхової компанії жалкують, що їй не було віддано переваги порівняно із іншими страховими компаніями.

Необхідно також зазначити і про деякі особливості перекладу форм Subjunctive I та II у підрядних реченнях. Так, у складнопідрядних реченнях, де присудок головного речення виражений, наприклад, дієсловом to desire, така форма перекладається формою умовного способу у складі підрядного речення, що вводиться сполучником “щоб”, наприклад:

(90) *It is desired that such assistance be provided in a form that can be utilized in the quickest and most flexible manner possible.* (FSMHSLMEB, URL) Бажано, щоб допомога надавалася в такій формі, яка дозволила б використовувати її з максимальною оперативністю і гнучкістю.

У разі якщо, відбувається вираження оцінки, думки, почуттів неперфектна форма перекладається формою теперішнього часу, а перфектна – формою минулого часу, так, наприклад, у промові:

(80) *Company modalities should be referred to, and the agreed modalities and division of labour should be included in the project document beforehand.*

(FSMHSLMEB, URL) Необхідно орієнтуватися на методи компанії і необхідно заздалегідь включати в проектний документ узгоджені процедури і систему поділу праці.

(62) *The Committee should have taken into account the clear distinction between anonymity and confidentiality.* (FSMHSLMEB, URL) Комітету слід взяти до уваги очевидну відмінність між анонімністю і конфіденційністю.

Ще одним способом реалізації модальності є модальні слова. За своїм значенням модальні слова можуть виражати твердження, припущення, а також суб'єктивну оцінку змісту висловлювання з точки зору його бажаності або небажаності. Лексичні засоби вираження модальності не викликають труднощів при перекладі і можуть перекладатися аналогічними засобами та за допомогою калькування, тому що обидві мови багаті на ці модальні засоби.

Як відомо, модальні слова не є членами речення, через те що, під час надання оцінки всій ситуації, що викладається в реченні, вони виявляються поза реченням. Так, наприклад, у промовах політичних діячів досить таки часто звучать модальні слова типу *perhaps, probably, possibly, fortunately, unfortunately, luckily, unluckily* тощо:

(45) *The decision that they come to is a hard one and unfortunately it is one of those things that a person never truly recovers from.* (BTGMPMS, URL) – Рішення до якого вони приходять, є важким, і, на жаль, це одне з тих речей, від яких людина ніколи по-справжньому не одужає.

(77) *The first lesson of politics is that many memories are short - but, fortunately, not yet too many* (TPCDC, URL) – Перший урок політики полягає у тому, що багато спогадів є короткими, але на щастя, їх не дуже багато.

(91) *There is a world of difference between the Utd, that was on view that day and the one, that unluckily lost to Arsenal today on penalties.* (BOVS, URL) – У світі існує різниця між Юнайтед, який був у той день і тим, який сьогодні програв Арсеналу, на нещастя, на пенальті.

(19) *For international comparisons, these differences in definitions are of course problematic.* (BTGMPMS, URL) – Що стосується міжнародних

зіставлень, ці відмінності у визначеннях меншин, безумовно, створюють проблеми.

Виражаючи сумнів, припущення автор англійського тексту-оригіналу використовує такі модальні слова як *perhaps*, *maybe*, *probably*, *possibly*, які перекладаються словами можливо, ймовірно, мабуть

Розглядаючи вживання модального слова *probably* по займаній позиції в реченні, можна відзначити, що дане модальне слово використовується найрізноманітніше в реченні, ніж інші модальні слова.

(84) *If not, then a refusal will probably not harm competition.* (FSMHSLMEB, URL) – Якщо ні, то така відмова, ймовірно, не позначиться негативно на конкуренції.

(74) *Induced abortion is maybe the most contentious issue within reproductive health.* (BOVS, URL) – Можливо, найбільш спірною проблемою в контексті дискусії про репродуктивне здоров'я є штучний аборт.

(48) *In this respect, continued and possibly increased monitoring was required.* (DTIS, URL) – У зв'язку з цим потрібно проводити постійний і, можливо, більш активний моніторинг.

(36) *Some apprehension was also expressed that cumbersome and protected negotiations could possibly accompany such an exercise.* (DTIS, URL) Були висловлені також певні побоювання з приводу того, що впровадження такого механізму, ймовірно, може зажадати проведення складних і тривалих переговорів.

Модальне слово *in fact* також виражає впевненість, яка базується на певних достовірних даних і перекладаються на українську мову словами правду кажучи, фактично, по-справжньому, тощо.

(76) *Splits and movements ostensibly caused by political differences in fact have socio-economic dimensions* (TPCDC, URL) – Розколи та міграція, на перший погляд викликані політичними причинами, насправді, мають під собою соціально-економічне підґрунття.

Отже, перекладацький аналіз 100 речень із суб'єктивною та об'єктивною модальністю встановив, що труднощі перекладу модальності пов'язані з незбіжністю кількості та семантики модальних дієслів в англійській та українській мовах, із відмінностями у функціональних характеристиках та з граматичною омонімією. Здійснений переклад забезпечує адекватне відтворення модальності для збереження емоційного та семантичного значення в українській мові завдяки застосуванню таких способів та засобів досягнення адекватності перекладу: вибір еквівалентного відповідника, граматичні трансформації субституції (втрата модальності у трактуванні позиції мовця та збереження еквівалентності завдяки віднесенню її до майбутньої реальності; зміна граматичної категорії часу дієслова з теперішнього в англійській мові на майбутній в українській мові; зміна граматичної категорії способу дієслова з умовного на наказовий або дійсний), вилучення (опущення модального дієслова, яке не має прямих еквівалентів).

Порівнюючи англійську та українську мови, помічаємо, насамперед те, що вони різняться своєю граматичною будовою, тому граматичні трансформації є першорядними в політичному перекладі. Однак проблема перекладу починається з вибору слова, тому здійснюються комплексні лексико-граматичні трансформації з переходом від лексичних одиниць до граматичних і навпаки.

Виявлено, що категорія повинності в англійській мові виражається дієсловами *must*, *should*, *ought (to)*, *have(to)*, *be (to)* та ін. При цьому в різних типах речень з точки зору їх семантики ці дієслова можуть виражати різний ступінь повинності і відповідним чином перекладатися на українську мову. Таким чином, урахування семантичних особливостей того або іншого речення абсолютно необхідно для досягнення еквівалентності при перекладі з англійської на українську мову модальних дієслів, що виражають повинність.

Отже, мова йде про те, що для досягнення еквівалентності при перекладі необхідно ретельно вивчати семантику кожного речення і відповідним чином

підбирати дієслова – еквіваленти і звороти мовлення, що відповідають англійському тексту в українській мові.

Висновки до розділу 3

Дане дослідження було спрямоване на проведення аналітичної роботи перекладу текстів політичного дискурсу, а саме на використання перекладацьких трансформації у процесі досягнення адекватності та еквівалентності перекладу модальності у промовах політичних діячів.

Отже, у першому пункті третього розділу нашого дослідження простежили, що переклад - діяльність, що дозволяє передати змісту тексту з однієї мови засобами іншої мови, а також результат такої діяльності. Визначна мета перекладу - досягнення адекватності та еквівалентності. Адекватний, або як його ще називають, еквівалентний переклад - це такий вид перекладу, який здійснюється на рівні, необхідному і достатньому для передачі незмінного плану змісту при дотриманні відповідного плану вираження, тобто норм мови перекладу. В процесі перекладу початковими є одиниці тексту оригіналу, а кінцевими - одиниці тексту перекладу. Для створення повноцінного перекладу перекладач повинен брати до уваги характерні особливості автора повідомлення (джерела інформації) і тих одержувачів (рецепторів) інформації, для яких призначалось це повідомлення, їх знання і досвід, відбивану в повідомленні реальність, характер і особливості сприйняття людей, яким адресується переклад, і усі інші аспекти міжмовної комунікації, що впливають на хід і результат перекладацького процесу. Саме для цього при перекладі використовуються перекладацькі трансформації.

У другому пункті третього розділу ми надали переклад досліджуваного матеріалу – окремі речення промов політичних діячів та зробили їх аналіз аби показати наявність лексичних та граматичних трансформацій і виявили, що при перекладі текстів політичного дискурсу досить часто використовуються не тільки лексичні, а й граматичні трансформації. Переважно це прийоми калькування та дослівного перекладу. Серед цих прийомів очевидно домінує

прийом калькування. На прикладі виконаного перекладу окремих речень політичного дискурсу ми розглянули етапи створення перекладачем еквівалентного перекладу. Перекладацькі трансформації були використані під час вибору кінцевого варіанту перекладу. Під час прийняття перекладацьких рішень зберігалася комунікативна функція тексту перекладу, відповідність його нормам української мови. Результати порівняльного аналізу тексту оригіналу та кінцевого варіанту тексту перекладу дозволяють зробити висновок, що за для досягнення змістовної наближеності перекладу до тексту оригіналу, потрібно знаходити відповідності без еквівалентним лексичним одиницям англійської мови за допомогою перекладацьких трансформацій.

ВИСНОВКИ

Зв'язок між мовою і політикою помітний, насамперед, в тому, що жоден політичний режим не можливий без комунікації. Мова потрібна політикам для того, щоб інформувати, давати вказівки, проводити законодавчі акти, переконувати і таке інше. Специфіка політики, на відміну від низки інших сфер людської діяльності, полягає в її переважно дискурсивному характері: багато політичних дій за своєю природою є мовними діями. Пильний інтерес науковців до вивчення природи політичного мовлення розширює межі лінгвістичних досліджень. Це уможлиблює виокремлення ширшого поняття, що охоплює не лише лінгвістичний аспект, а й суспільну та історичну ситуації, індивідуальні особливості мовця та реципієнта.

Дискурс у широкому значенні є складною єдністю мовної практики і екстралінгвістичних факторів, необхідних для розуміння тексту, тобто дає уявлення про учасників комунікації, їхні цілі, умови вироблення та сприйняття повідомлення. Розуміння політичного дискурсу має на увазі знання фону, очікувань автора і аудиторії, прихованих мотивів, сюжетних схем, логічних переходів, що є панівними в конкретну епоху. Виходячи із тлумачення дискурсу як зв'язного тексту сукупно з екстралінгвістичними, прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими чинниками, визначаємо політичний дискурс як поняття, що охоплює мову політиків, ідеологію, суспільні процеси та інші соціальні та історичні чинники, що взаємодіють між собою.

За основними ознаками політичний дискурс поділяється на тоталітарний та демократичний. Пожвавлений інтерес до вивчення проблем вербального спілкування в наш час є цілком закономірним явищем. Саме категорія модальності несе в собі відношення мовця до дійсності. Модальність розглядається як функціональносемантична категорія, мовна універсалія, що є помітною в основних категоріях мови. Ця мовна категорія виступає важливим елементом комунікації, виражаючи відношення того, хто говорить до

висловлювання, і є невід'ємною властивістю тексту, що вміщує відношення автора до дійсності, є основною складовою прагматичного компоненту тексту. Традиційно модальність поділяється на два типи: об'єктивну та суб'єктивну. Перша розуміється як відношення висловлення до позамовної дійсності, оформлене граматично, друга – як вираження відношення того, хто говорить (пише) до того, кому він повідомляє.

Суб'єктивна модальність – це вираження ставлення особи мовця до висловлювання (впевненість / невпевненість, згода / незгода, експресивна оцінка). Вона є факультативною ознакою висловлювання, та її семантичний об'єм ширший від семантичного об'єму об'єктивної модальності. Мовними засобами цього виду модальності є порядок слів, інтонація, лексичні повтори, модальні слова і дієслова, вигуки, вставні слова і словосполучення, вставні речення, порядок слів у реченні. Сміслову основу суб'єктивної модальності утворює поняття оцінки в широкому розумінні слова, включаючи не лише логічність кваліфікації повідомлюваного, але й різні види емоціональної реакції.

Таким чином, проведене дослідження підтверджує, що в політичному дискурсі найбільше вживаються модальні слова для вираження власної думки та впливу на адресата (58% всього опрацьованого матеріалу). Також, було помічено дієслова мовлення, думки, почуття (18%), фонетичні засоби модальності (6%), способи дієслова (10%), риторичні запитання та емоційно забарвлену лексику (6%), кліше (3%). Підсумовуючи все сказане, відзначимо, що політичні діячі найбільше використовують у своєму мовленні лексикограматичні засоби вираження модальності, за допомогою модальних дієслів *can, may, must, shall, will* та інші.

Одним із головних завдань перекладача є застосування перекладацьких трансформацій задля того, щоб якомога точніше передати всю інформацію, присутню в оригінальному тексті. Основна їхня мета – досягнення адекватного та зрозумілого перекладу. Перетворення, в результаті яких відбувається зміна

одиниць оригіналу на відповідні одиниці перекладу, мають назву «перекладацькі трансформації». Ми виявили три основні типи перекладацьких трансформацій: лексичні трансформації (диференціація значень, конкретизація значень, генералізація значень, смисловий розвиток, антонімічний переклад, цілісне перетворення, та компенсація втрат в процесі перекладу); граматичні трансформації (перестановки, заміни, додавання, опущення); лексико-семантичні трансформації (звуження, розширення, емпатизація (нейтралізація), опис, перекладацький коментар).

Трансформація є основою більшості прийомів перекладу, що полягають в зміні формальних (граматичні або лексичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) складових вихідного тексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адмони В.Г. Синтаксис современного немецкого языка. Ленинград, 1978. С. 3—15
2. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка: Учеб. для институтов и факультетов иностранных языков. Москва: Высшая школа, 1986. 304 с.
3. Арутюнова Н.Д., Падучева Е.В. Истоки, проблемы и категории прагматики. *Новое в зарубежной лингвистике*. Выпуск 16: Лингвистическая грамматика. Москва: Прогресс, 1985. С. 3—42.
4. Бархударов Л.С. Мова і переклад. Москва: Міжнародні відносини, 1975. 235 с.
5. Беляева Е.И. Модальность и прагматические аспекты директивных речевых актов в современном английском языке. Москва, 1988. 32 с.
6. Блох М. Я. Теоретические основы грамматики. 3-е изд., испр. Москва: Высшая школа, 2002. 160 с.
7. Бляхер Л.Е. Российский политический дискурс и концептуализация становящегося политического пространства. Москва: Политические исследования, 2002. № 3. С. 31—40.
8. Бондаренко В. Н. Виды модальных значений и их выражение в языке. Москва: Высшая школа, 1979. № 2. С. 54—61.
9. Бурлакова В. В. Теоретическая грамматика английского языка. Ленинград: Ленинградский университет, 1983. 255 с.
10. Валгина Н.С. Синтаксис современного русского языка. Москва: Агар, 2000. 416 с.
11. Виноградов В. В. Избранные труды по теории русской грамматики. Москва: Наука, 1979. 412 с

12. Вус Н. Й. Модальність та її трактування у працях дослідників. Випуск 12. Одеса: Словянський збірник, 2006. 128 с.
13. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. Москва: Наука, 1981. 139 с.
14. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка. Москва: Издательство литературы на иностранных языках, 1958. 528 с.
15. Гнатюк Л.П., Бас-Кононенко О.В. Українська мова: Навч. Посіб. - 2-ге вид., перероб. і доп. - Київ: Знання-Прес, 2002. 255с.
16. Гордон Е.М. Модальность в современном английском языке. Москва: Международные отношения, 1968. 134 с.
17. Ермолаева Л.С. Система средств выражения модальности в современных германских языках (на материале немецкого, английского, шведского и исландского языков). – Автореф. канд. дис. М., 1964.
18. Зайнуллин М. В. Модальность как функционально-семантическая категория. Саратов, 1986.
19. Захаров В.П., Богданова С.Ю. Корпусная лингвистика: учебник для студентов гуманитарных вузов. Иркутск: ИГЛУ, 2011. 161 с.
20. Захаров В.П., Богданова С.Ю. Корпусная лингвистика: учебник для студентов гуманитарных вузов. – Иркутск: ИГЛУ, 2011. 161 с.
21. Зверева Е. А. Модальные глаголы в английском языке. Сборник упражнений. Ленинград: Наука, 1967. 239с.
22. Зверева Е. А. Научная речь и модальность (система английского глагола). Ленинград: Наука, 1983. 158 с.
23. Золотова Г.А. О модальности предложения в русском языке. Научный доклад высшей школы, Филологические науки. №4, 1962. С.65—79.

24. Карабан В.І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової та технічної літератури на українську мову. Ч.1. Київ: Політична думка, 1997. 299с.
25. Карабан В.І., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську мову. Вінниця: НОВА КНИГА, 2003. 608 с.
26. Каушанская В.Л. Грамматика английского языка. Москва: Высшая школа, 2009.
27. Кобрина Н. А. Грамматика английского языка: Морфология : учеб. пособ. для студ. пед. ин-тов по спец. № 2103 “Иностр. яз.” Москва: Просвещение, 1985. 288 с.
28. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця: "Нова книга", 2001. 448с.
29. Кухаренко В.А. Інтерпретація тексту. Ленінград, 1979. 321с.
30. Максимов С. Є, Радченко Т.О. Перекладацький аналіз тексту (англійська та українська мови): Навч. посібник. - Київ: Видав. центр КНЛУ, 2001. 105 с.
31. Мещеряков В. Н. К вопросу о модальности текста . Филологические науки. 2001. № 4. С. 37—43.
32. Мусаева Г.Ф. Роль категории модальности в художественном тексте. Баку: Элиста, 2001. 139 с.
33. Николина Н.А. Филологический анализ текста. Москва: Академия, 2003. 256с.
34. Панфілов В. З. Роль модальности в конструировании предложения и суждения. 1988. Т. 4. 248 с.
35. Политическая наука: Сб. науч. тр. / РАН. ИНИОН, Ин-т сравн. политологии, Рос. ассоц. полит. науки; Отв. ред. и сост. В.И.Герасимов, М.В.Ильин. Москва, 2002. № 3: Политический дискурс: История и современные исследования. С. 7—86.

36. Попова О.И. Некоторые проблемы политического дискурса. Актуальные вопросы переводоведения и лингвистики: Материалы научной сессии ВолГУ. - Волгоград, 2001. С. 73—77.
37. Почепцов Г. Г. Прагматические аспекты изучения предложения и текста. Калининград: КГПИИЯ, 1983. 212 с.
38. Правдівцева Ю. С. Розкриття функцій модальності під час перекладу англійського тексту. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». 2014. Випуск 45. С. 308—310.
39. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика: Очерки теории перевода. Москва: Международные отношения, 1974. 216 с.
40. Рецкер Я. И. Теорія перекладу і перекладацька практика. Нариси лінгвістичної теорії перекладу. Доповнення і коментар Д. І. Ермоловича. 2-ге вид., стереотип. Москва: Р.Валент, 2006. 240 с.
41. Сафонова Н. Еволюція поглядів на суб'єктивну модальність. Вісник Львівського університету. Серія Філологічна. 2004. № 34. Ч. I. С. 74—80.
42. Селиванова Е.А. Матасова Я.Р. Композитная эквивалентность и проблема ономаσιологической импликации. Вісник Черкаського університету. Серія Філас. науки. Черкаси, 1997. Вип. 3, С. 74—80.
43. Селіванова О.О. Когнітивна ономасіологія. Київ: Фотоцентр, 2000. 200 с.
44. Скибицька Н.В. Епістемічна модальність в англійській мові (діахронічний аспект) / Автореф. дис. канд. філол. Наук. Киев, 2004. 21с.
45. Тураева З.Я. Лингвистика текста на исходе второго тысячелетия. Вісник Київського лінгвістичного ун-ту. Сер.Філологія . Т.2. 1999. С. 17—25.

46. Харитонов І. К. Теоретична граматика сучасної англійської мови [навч. пос.] Вінниця: Нова книга, 2008. 352 с.
47. Шапиро А.Б. Модальность и предикативность как признаки предложения в современном русском языке. Филологические науки. 1958. № 4. С. 20—25.
48. Шарль Б. Общая лингвистика и вопросы французского языка. Москва, 1955.
49. Шведова Н.Ю. Парадигматика простого предложения в современном русском языке. Русский язык. Грамматические исследования. 1967. С. 11—15.
50. Шейгал Е.И. Семиотическое пространство политического дискурса. Полит. дискурс в России. 1999. № 3. С. 42.
51. Brinton Laurel J. & Donna M. Brinton. The linguistic structure of Modern English, 2nd edn. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. 2010.
52. Bybee J. & S. Fleischman. Modality in Grammar and Discourse in J. Bybee & S. Fleischman (eds.) Modality in Grammar and Discourse. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 1995.
53. Coates J. The Semantics of the Modal Auxiliaries. London: Croom Helm. 1983.
54. Crystal D. The English Tone of Voice. London: Arnold. 1975.
55. Fraser B. Perspectives on Politeness. Journal of Pragmatics 14. 1990. P: 219—236.
56. Geis M.L. The Language of politics. New York: Springer Verl., 1987. 189 p.
57. González García, F. A Modality View of Predicate Selection in Small Clauses. Texas Linguistic Forum 38. 1997. P. 103—117.

58. González García, F. A Modality View of Predicate Selection in Small Clauses. *Texas Linguistic Forum* 38. 1997. P. 103—117.
59. Halliday M.A.K. Functional Diversity in Language as Seen from a Consideration of Modality and Mood in English”. *Foundations of Language* 6. 1970. P. 322—361.
60. Halliday M.A.K. Functional Diversity in Language as Seen from a Consideration of Modality and Mood in English. *Foundations of Language* 6. 1970. P. 322—361.
61. Hermerén L. On Modality in English: A Study of the Semantics of the Modals. Lund: CWK Gleerup. 1978.
62. Hopper Paul J. A short course in grammar. New York: W. W. Norton & Company. 1999.
63. Hübler A. Understatements and Hedges in English. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 1983.
64. Kavacanovic N. The Preterite in English: Tense or Modality. *Facta Universitatis* 1(1). 1997. P. 65—70.
65. Kilby David. Descriptive syntax and the English verb. Dover, New Hampshire: Croom Helm. 1984.
66. Kress G.R. Tense as Modality. *University of East Anglia Working Papers in Linguistics*. 1977. P. 40—52.
67. Leech G. & J. Coates. Semantic Indeterminacy and the Modals, in S. Greenbaum et al. (eds.), *Studies in English Linguistics: For Raldolph Quirk*. London/New York: Longman. 1980.
68. Leech Geoffrey N. *Meaning and the English verb*. Harlow, English: Pearson Longman. 2004.
69. Lundquist L. Modality and Text Constitution in M. Conte, J.S. Petöfi & E. Sözer (eds.) *Text and Discourse Connectedness (Proceedings of the*

- Conference on Connexity and Coherence, Urbino, July 16-21, 1984). Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins. 1984.
70. Lyons J. Deixis and Modality. *Sophia Linguistica* 12. 1983. P. 77—117.
71. Oka H. 1981. “Function of Modal Auxiliaries in Requests”. *Studies in English Language and Literature* 31. 1981. P. 77—105.
72. Palmer F.R. Non-Assertion and Modality in D. J. Allerton, J. Carney, & D. Holoft (eds.) *Function and Context in Linguistic Analysis*. Cambridge: C.U.P. 1979.
73. Pocock J.G.A. *Politics, language and time: Essays on political thought and History*. New York: Atheneum, 1971. 291 p.
74. Seidel G. Political discourse analysis. *Handbook of discourse analysis*. 1985. Vol. 4. P. 43—60.
75. Walton A. Modality and the modals in traditional grammars of English in G. Leitner (ed.) *English Traditional Grammars: An International Perspective*. Amsterdam: John Benjamin. 1991.

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. (ЛЭС) – Ярцева В. Н. Лингвистический энциклопедический словарь. Москва: Сов. энциклопедия, 1990, 685с.
2. (УМЕ) – Українська мова. Енциклопедія. Київ: Українська енциклопедія, 2000. - 757с.
3. (OD)Oxford Dictionary, URL:
<http://www.oxforddictionaries.com/definition/learner/unreal>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. (BTGMPMS) – Britain, the great meritocracy: Prime Minister's speech. URL:
http://dera.ioe.ac.uk/30099/1/Britain%2C%20the%20great%20meritocracy_%20Prime%20Minister%27s%20speech%20-%20GOV.UK.pdf
2. (TPCDCS) – Tory Party Conference 2015: David Cameron's speech. URL:
<https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/tory-party-conference-2015-david-camerons-speech-in-full-a6684656.html>

3. (PMSTTUNGA) – PM speech to the UN General Assembly: 26 September 2018. URL:
<https://www.gov.uk/government/speeches/pm-speech-to-the-un-general-assembly-26-september-2018>
4. (FSMHSATLMEB) – Foreign Secretary's Mansion House speech at the Lord Mayor's Easter Banquet 2018. URL:
<https://www.gov.uk/government/speeches/foreign-secretarys-lord-mayors-easter-banquet-speech-at-mansion-house-wednesday-28-march>
5. (BOVS) – Barack Obama's victory speech. URL:
<https://www.theguardian.com/world/2012/nov/07/barack-obama-speech-full-text>
6. (DTIS) – Donald Trump inauguration speech. URL:
<https://www.belfasttelegraph.co.uk/news/world-news/donald-trump-inauguration-speech-full-transcript-35386639.html>

ДОДАТКИ

Модальність в політичному дискурсі та її відтворення в українському перекладі

	Текст оригіналу	Текст перекладу
1.	<i>We <u>will have to keep</u> that resolve because there is <u>no doubt</u> that we will be tested again and I can assure you that in that test the resolve of the British government and people <u>will be unflinching</u>. (FSMHSLMEB, URL)</i>	Ми <u>маємо</u> зберігати рішучість, бо <u>немає сумніву</u> , що на нас чекають нові випробування. І я запевняю вас, що під час цих випробувань воля британського уряду та народу <u>буде</u> непорушною (переклад наш – В.Ч.).
2.	<i>It is essential that people <u>be well-educated</u>. (FSMHSLMEB, URL)</i>	Люди обов'язково <u>повинні</u> мати освіту.
3.	<i>I want Britain to be the world's great meritocracy – a country where everyone has a fair chance to go as far as their talent and their hard work <u>will allow</u>. (BTGMPMS, URL)</i>	Я хочу, щоб Велика Британія була великою меритократією у світі – країною, в якій у кожного є шанс наблизитись до свого таланту, і їхня тяжка робота <u>дозволить</u> зробити це.
4.	<i>You <u>will definitely be punished</u> if you <u>do this again</u>. (BTGMPMS, URL)</i>	<u>Вас покарають</u> , якщо <u>скоїте це знову</u> .
5.	<i>The water <u>was contaminated</u> with industrial waste. (FSMHSLMEB, URL)</i>	Вода <u>була забруднена</u> промисловими відходами.
6.	<i>They <u>might even partner</u> with an existing non-selective school within a multi-academy trust or sponsor a currently underperforming non-selective academy. (BTGMPMS, URL)</i>	Вони <u>можуть</u> навіть співпрацювати із існуючою загальнодоступною школою в рамках багатоакадемічної довіри чи спонсора, неефективної загальнодоступної вищої школи в даний час.
7.	<i><u>Perhaps</u> someday in the future there will be a magical moment when the countries of the world will get together to eliminate their nuclear weapons. (BTGMPMS, URL)</i>	<u>Можливо</u> , колись у майбутньому настане чарівний момент, коли країни світу зберуться разом, щоб відмовитися від ядерної зброї.
8.	<i>I asked a person: “<u>Shall I help you?</u>” (BGMPMS, URL)</i>	І тоді я запитав його: “ <u>Чи потрібна йому моя допомога?</u> ”.
9.	<i><u>Help me to find the right way</u>, please. (FSMHSLMEB, URL)</i>	<u>Будь ласка, допоможи мені знайти мені той правильний шлях</u> .
10.	<i>Most of my colleagues said; “<u>Don't do it!</u>” – but I am here and stay in front of you today. (FSMHSLMEB, URL)</i>	Більшість із моїх колег казали: « <u>Не роби цього!</u> » – але я тут, стою перед вами сьогодні.

11.	<i>I wished he <u>were</u> less remote (BTGMPMS, URL)</i>	Я б хотів, щоб <u>він був</u> менш віддаленим.
12.	<i>Medical care, of course, is merely one component of our overall health... <u>Sure</u>, most of that money doesn't pass through your hands now. (TPCDC, URL)</i>	Медична допомога, звичайно, лише одна складова нашого загального стану здоров'я, я <u>впевнена</u> більшість цих грошей зараз не доходить до ваших рук.
13.	<i>As we leave the European Union, we <u>must</u> define an ambitious new role for ourselves in the world. (BTGMPMS, URL)</i>	Ми виходимо з Європейського Союзу, через це ми <u>повинні</u> визначити для себе амбіційну нову роль у світі.
14.	<i><u>God save the Queen!</u> (FSMHSLMEB, URL)</i>	<u>Боже, бережи</u> Королеву!
15.	<i>But let me also declare that, if war is thrust upon us, we will exercise our right to self-defense fully and very effectively. (TPCDC, URL)</i>	Однак, <u>дозвольте мені</u> також заявити, що якщо війну нам нав'яжуть, то ми повною мірою і навіть ефективно скористаємось своїм правом на самооборону.
16.	<i>But none of this <u>will</u> mean anything if the war does not stop. (BTGMPMS, URL)</i>	Але все це <u>означатиме</u> нічого, якщо війна не припиниться
17.	<i>We suggest that the meeting <u>be</u> postponed. (TPCDC, URL)</i>	Ми пропонуємо <u>перенести</u> зустріч.
18.	<i>He <u>could</u> have covered his tracks if he were guilty. (TPCDC, URL)</i>	Він, <u>можливо</u> , замів би власні сліди, якби був би винний.
19.	<i>For international comparisons, these differences in definitions are <u>of course</u> problematic. (BTGMPMS, URL)</i>	Що стосується міжнародних зіставлень, ці відмінності у визначеннях меншин, <u>безумовно</u> , створюють проблеми.
20.	<i>There is one final area where we have placed obstacles in the way of good new schools – obstacles that I believe we <u>need</u> to take away. (BTGMPMS, URL)</i>	Існує одна остаточна сфера, де ми поставили перешкоди на шляху створення хороших нових шкіл – перешкоди, які, на мою думку, нам <u>потрібно</u> взяти на себе.
21.	<i>Languages are <u>no doubt</u> an expression of civilization. (TPCDC, URL)</i>	Мови, <u>безсумнівно</u> , є одним із способів вираження цивілізації.
22.	<i>If they believed that no one <u>would</u> give a fig about the suffering of Sergei and Yulia Skripal or that we would be indifferent to the reckless and contemptuous disregard for public safety that saw 39 others seek medical treatment. (FSMHSLMEB, URL)</i>	Якщо вірили, що страждання Сергія та Юлії Скрипаль <u>будуть</u> усім по цимбалах, що ми не звернемо увагу на безрозсудну та нахабну зневагу до суспільної безпеки, наслідком якої стала необхідність надавати медичну допомогу ще 39 особам.
23.	<i>Today, January 20 2017, <u>will be</u></i>	20-е січня 2017-го року <u>увійде</u> в

	<i>remembered as the day the people became the rulers of this nation again. (DTIS, URL)</i>	історію як день, коли люди стали власниками цієї країни знову.
24.	<i>We wish many politicians would regard this proposal. (BTGMPMS, URL)</i>	На жаль, більшість політиків <u>не розглядають</u> цю тезу
25.	<i>I pay tribute to them because they know that their own Russia-based diplomats, and their families, must now deal with the possibility of their own lives being turned upside down. (FSMHSLMEB, URL)</i>	Я вдячний їм, бо вони знають, що і їх дипломати в Росії, а також їхні сім'ї, <u>наражаються</u> на переверот у своєму житті.
26.	<i>That's what we <u>should</u> do as a country – making sure we are ready to cope with future crises. (TPCDC, URL)</i>	Це те, що ми <u>повинні</u> зробити як країна – переконавшись, що ми готові впоратися з майбутніми кризами.
27.	<i>We are with you in the Sahel – or we <u>will</u> be with you shortly – and HMS Sutherland is now in the Pacific, exercising alongside our Australian friends, and the UK has forces deployed in more countries than any other European power. (FSMHSLMEB, URL)</i>	Ми з вами в Сахель чи вже скоро там <u>будемо</u> , а корабель Її Величності «Сазерленд» зараз у Тихому океані тренується разом із нашими австралійськими друзями. Війська Великої Британії розміщені у більшій кількості країн, ніж у будь-якої іншої європейської сили.
28.	<i>As it has for more than two centuries, progress <u>will</u> come in fits and starts. (BOVS, URL)</i>	Як показують більш як два століття, шлях прогресу <u>буде</u> уривчастий.
29.	<i>It's a difficult problem. It <u>needs</u> thinking about very carefully. (TPCDC, URL)</i>	Ця складна проблема <u>потребує</u> дуже ретельного роздумування.
30.	<i>If this does not work, then we <u>will have</u> to have consultations. (TPCDC, URL)</i>	Якщо це не принесе результатів, тоді нам <u>доведеться</u> провести консультації.
31.	<i><u>When unemployment and the budget deficit soar, people suffer.</u> (BTGMPMS, URL)</i>	<u>Коли рівень безробіття росте</u> , а разом із ним дефіцит бюджету, <u>народ страждає</u> .
32.	<i>But which of those two weapons is <u>really</u> more effective in the world of today? (FSMHSLMEB, URL)</i>	Але який з цих видів зброї <u>найбільш</u> ефективніший у сучасному світі?
33.	<i>If you <u>abuse</u> that power, <u>people get</u> hurt. (BOVS, URL)</i>	Якщо <u>зловживати</u> цією владою, <u>люди страждають</u> .
34.	<i>No-one <u>should</u> get away with this politics of grievance anymore. (TPCDC, URL)</i>	Ніхто більше не <u>повинен</u> залишитися без наказаним з цією політикою незадоволення.

35.	<i>You don't have to do this <u>unless</u> you want. (TPCDC, URL)</i>	Якщо ви не хочете, вам <u>не обов'язково</u> робити це.
36.	<i>Some apprehension was also expressed that cumbersome and protected negotiations could <u>possibly</u> accompany such an exercise. (DTIS, URL)</i>	Були висловлені також певні побоювання з приводу того, що впровадження такого механізму, <u>ймовірно</u> , може зажадати проведення складних і тривалих переговорів
37.	<i>It's like one of these law school hypotheticals that now has <u>maybe</u> becoming real. (TPCDC, URL)</i>	Це як одна з цих гіпотетичних юридичних шкіл, яка тепер, <u>напевно</u> , стає реальною.
38.	<i>There is no fear, we <u>are protected</u> and <u>will always be protected</u> by the great men and women of our military and most importantly we <u>will be protected</u> by god. (DTIS, URL)</i>	Не потрібно боятися. Ми <u>захищені</u> – і нас <u>завжди будуть захищати</u> великі жінки і чоловіки, наші військові і наші поліцейські, наші правоохоронні органи. Але перш за все нас <u>буде захищати</u> Бог.
39.	<i>We <u>will</u> no longer accept politicians who are always complaining but never doing anything about it. (DTIS, URL)</i>	Ми <u>не будемо</u> миритися з політиками, які постійно говорять і нічого не роблять, постійно скаржаться – і палець об палець не вдарять.
40.	<i>And that is what I mean by Global Britain, and so I repeat the prime minister's unconditional and immoveable commitment: that we <u>will</u> stand by you as you have stood by us. (FSMHSLMEB, URL)</i>	Це те, що я називаю Глобальною Британією. І я повторю безумовне та непорушне зобов'язання нашого прем'єр-міністра: ми <u>будемо</u> стояти за вас, як ви стоїте за нас.
41.	<i>While some trends <u>could</u> potentially enhance the system's efficiency, they <u>could</u> also make it more vulnerable to failure (BTGMPMS, URL)</i>	Потенційносприяючи підвищенню ефективності системи, деякі тенденції <u>можуть</u> в той й же час зробити її менш захищеною від невдач.
42.	<i>So I <u>can</u> announce this today: If an institution is teaching children intensively, then whatever its religion, we <u>will</u>, like any other school, make it register so it <u>can</u> be inspected. (TPCDC, URL)</i>	Тому я <u>можу</u> оголосити це сьогодні: якщо інститут інтенсивно навчає дітей, то, незалежно від релігії, ми, як і будь-яка інша школа, будемо її реєструвати, щоб <u>мати змогу</u> її оглянути..
43.	<i>The young candidate knew he was going to fail but he <u>wouldn't</u> take it into consideration. (BTGMPMS, URL)</i>	Молодий кандидат знав, що його спіткає невдача, але він <u>не побажав взяти це</u> до уваги.
44.	<i>The environmental movement <u>will</u></i>	Рух за захист навколишнього

	<i>never forgive those who defy an overwhelming Kyoto Protocol decision (BTGMPMS, URL)</i>	середовища <u>ніколи не пробачить</u> тих, хто ігнорує рішення, прийняте переважною більшістю голосів Кіотського протоколу.
45.	<i>The decision that they come to is a hard one and <u>unfortunately</u> it is one of those things that a person never truly recovers from. (BTGMPMS, URL)</i>	Рішення до якого вони приходять, є важким, і, <u>на жаль</u> , це одне з тих речей, від яких людина ніколи посправжньому не одужає.
46.	<i>The strategy <u>shall</u> be discussed. (BTGMPMS, URL)</i>	Стратегію <u>треба</u> обговорити.
47.	<i>The new American Secretary of State <u>has proposed</u> a world conference on food supplies. (BOVS, URL)</i>	Новий державний секретар США <u>запропонував</u> скликати <u>всесвітню конференцію</u> з питань продовольчих ресурсів.
48.	<i>In this respect, continued and <u>possibly</u> increased monitoring was required. (DTIS, URL)</i>	У зв'язку з цим потрібно проводити постійний і, <u>можливо</u> , більш активний моніторинг.
49.	<i>Every decision on trade, on taxes, on immigration, on foreign affairs <u>will</u> be made to benefit American workers and American families. (DTIS, URL)</i>	Кожне рішення про торгівлю, податки, імміграцію, закордонні справи <u>буде</u> зроблено на користь американських робітників і американських сімей.
50.	<i>And today, that means entering those no-go zones, where politicians often don't <u>dare</u> to venture. (TPCDC, URL)</i>	І сьогодні це означає вхід у ті зони, куди політики часто <u>не сміють наважитися</u> .
51.	<i>When we restrict someone's freedom outside prison, we <u>can</u> make sure they're working and paying taxes, rather than spending £30,000 a year keeping them in a cell – so where it makes sense, let's use electronic tags to help keep us safe and help people go clean. (TPCDC, URL)</i>	У разі якщо ми обмежуємо свободу ув'язненим за межами в'язниці, ми <u>можемо</u> переконатися, що вони працюють і сплачують податки, а не витратити 30 000 фунтів стерлінгів на рік, тримаючи їх у камері – в цьому є сенс, давайте використаємо електронні мітки, заради безпеки та доможемо людям жити в чистому середовищі.
52.	<i>The supporters of the insurance company wish <u>it had been preferred</u> over other insurance companies. . (BOVS, URL)</i>	Прихильники цієї страхової компанії жалкують, що їй <u>не було віддано</u> переваги порівняно із іншими страховими компаніями.
53.	<i>And I believe there are many British people who have found it immensely reassuring to learn we <u>may</u> be leaving the EU in exactly a year but we <u>will</u> never be alone, and in part that</i>	Я вірю, що багато британців знайшли розраду у прикладі того, що <u>навіть</u> хоч ми й виходимо з ЄС, ми не <u>будемо</u> самотні. І частина цієї прихильності до Британії відображає

	<i>commitment to Britain reflects Britain's reciprocal commitment to our friends, whether through the work of our peerless intelligence agencies or our armed forces or our development budgets. (FSMHSLMEB, URL)</i>	взаємну прихильність із боку Британії, виявлену чи то в роботі наших найкращих служб розвідки, чи то наших збройних сил, чи то наших бюджетів розвитку.
54.	<i>These are great schools with a lot to offer and I <u>certainly</u> don't believe you solve the divide between the rich and the rest by abolishing or demolishing them. (BTGMPMS, URL)</i>	Це великі школи, які можуть запропонувати багато, і я, <u>звичайно</u> , не вірю, що ви вирішуєте поділяєте на багатих та решту, шляхом скасування або знищення їх.
55.	<i>Third, I want to encourage some of our biggest independent schools to bring their knowledge, expertise and resources to bear to help improve the quality and capacity of schools for those who <u>cannot</u> afford to pay. (BTGMPMS, URL)</i>	По-третє, я хочу заохотити деяких наших найбільш незалежних шкіл до використання своїх знань, досвіду та ресурсів для підвищення якості та спроможності шкіл для тих, хто <u>не може</u> дозволити собі платити, за навчання.
56.	<i><u>Do not you forget</u> my words! – (FSMHSLMEB, URL)</i>	<u>Не смій забути</u> мої слова!
57.	<i>If we don't repeal and replace Obamacare, we <u>will</u> destroy American health care forever. (DTIS, URL)</i>	Якщо ми не скасуємо реформу охорони здоров'я Обама, то ми навіки <u>зруйнуємо</u> усю систему охорони здоров'я США.
58.	<i>We may <u>not be accustomed to it</u>, but we should not be afraid of living in a pluralistic world. (TPCDC, URL)</i>	Можливо, ми <u>не звикли до цього</u> , але ми не повинні боятися жити в світі плюралізму.
59.	<i>They <u>could</u>, as a condition of opening a new selective school, be asked to establish a good, new nonselective school. (BTGMPMS, URL)</i>	Як умову відкриття нової престижної школи, вони <u>могли б</u> попросити створити хорошу, нову загальноосвітню школу.
60.	<i>The students who want to study abroad <u>shall</u> have an interview. (TPCDC, URL)</i>	Всі студенти, що бажають навчатися закордоном, <u>повинні</u> пройти співбесіду.
61.	<i>And I believe there are many British people who have found it immensely reassuring to learn we <u>may</u> be leaving the EU in exactly a year but we <u>will</u> never be alone, and in part that commitment to Britain reflects Britain's reciprocal commitment to our friends, whether through the work of our peerless intelligence agencies</i>	Я вірю, що багато британців знайшли розраду у прикладі того, що <u>навіть</u> хоч ми й виходимо з ЄС, ми не <u>будемо</u> самотні. І частина цієї прихильності до Британії відображає взаємну прихильність із боку Британії, виявлену чи то в роботі наших найкращих служб розвідки, чи то наших збройних сил, чи то

	<i>or our armed forces or our development budgets. (FSMHSLMEB, URL)</i>	наших бюджетів розвитку.
62.	<i>The Committee <u>should have taken into account</u> the clear distinction between anonymity and confidentiality. (FSMHSLMEB, URL)</i>	Комітету <u>слід взяти до уваги</u> очевидну відмінність між анонімністю і конфіденційністю
63.	<i>And I <u>wouldn't be the man I am today</u> without the woman who agreed to marry me 20 years ago. (BOVS, URL)</i>	І я <u>не був би</u> тим, ким є сьогодні, без жінки, яка зголосилася вийти за мене заміж 20 років тому.
64.	<i>No matter what you do or where you go from here, you will carry the memory of the history we made together. And you <u>will have the lifelong appreciation of a grateful president.</u> (BOVS, URL)</i>	Незважаючи на те, чим ви далі займатиметеся чи куди підете, ви нестимете в собі пам'ять про цю історичну подію, яку ми творили разом, та <u>матимете</u> вдячність на все життя від вдячного вам Президента.
65.	<i>Ten years ago, I stood on a stage just like this one and said if we <u>changed our party we could change our country.</u> (TPCDC, URL)</i>	Десять років тому я стояв на сцені так само, як зараз, і казав, що <u>як би</u> ми змінили нашу партію, ми <u>могли б змінити</u> нашу країну.
66.	<i>So I took decisive action to keep Britain safe – and that's what I <u>will always do.</u> (TPCDC, URL)</i>	Тому, я прийняв рішучі дії, щоб зберегти Британію в безпеці – і це те, що я завжди <u>буду</u> робити.
67.	<i>We <u>can</u> talk all we want about opportunity, but it's meaningless unless people are really judged equally. (TPCDC, URL)</i>	Ми <u>в змозі</u> говорити все про можливість, але це безглуздо, якщо люди не є рівними.
68.	<i>But we <u>must</u> also deliver a radical increase in the capacity of the school system so that these families can be sure of their children getting good school places. (BTGMPMS, URL)</i>	Але ми також <u>повинні</u> домогтися радикального збільшення можливостей шкільної системи, щоб ці сім'ї могли бути впевнені в тому, що їхні діти отримають хорошу освіту.
69.	<i>We <u>have to</u> stop it at the start – stop this seed of hatred even being planted in people's minds, let alone allowing it to grow. (TPCDC, URL)</i>	Ми <u>повинні</u> зупинити це на початку – зупинити це насіння ненависті, навіть якщо воно закладено в умах людей, не кажучи вже і про те, щоб дозволити йому зростати.
70.	<i>I <u>can</u> say something today that <u>perhaps</u> no Prime Minister has ever really <u>been able to say</u> before. (TPCDC, URL)</i>	Я <u>можу</u> сказати сьогодні щось, що, можливо, прем'єр-міністр ніколи, раніше, <u>сказати не міг</u> .
71.	<i>And in the coming weeks and months, I am looking forward to reaching out</i>	І в наступні тижні та місяці я розраховую на співпрацю з лідерами

	<i>and working with leaders of both parties to meet the challenges we <u>can</u> only solve together – reducing our deficit, reforming our tax code, fixing our immigration system, freeing ourselves from foreign oil. (BOVS, URL)</i>	обох партій, щоб дати відповідь на виклики, які <u>можна</u> розв'язати тільки спільно: зменшуючи дефіцит, реформуючи податковий кодекс, виправляючи імміграційну систему та звільняючись від залежності від імпортої нафти.
72.	<i>When <u>you</u> are ready, <u>take your time</u>. (BOVS, URL)</i>	Коли <u>будете</u> готові, <u>не поспішайте</u> .
73.	<i>The adoption of the defensive does not <u>necessarily</u> imply weakness or inferiority. (FSMHSLMEB, URL)</i>	Перехід до оборони <u>не обов'язково</u> означає слабкість тих, хто обороняється чи перевагу сил противника.
74.	<i>Induced abortion is <u>maybe</u> the most contentious issue within reproductive health. (BOVS, URL)</i>	<u>Можливо</u> , найбільш спірною проблемою в контексті дискусії про репродуктивне здоров'я є штучний аборт.
75.	<i>And together, with your help and God's grace, we <u>will</u> continue our journey forward and remind the world just why it is that we live in the greatest nation on earth. (BOVS, URL)</i>	І разом, з вашою допомогою та Божою ласкою ми <u>продовжимо</u> рухатися вперед та нагадаємо світові, чому ми найвеличніша нація на землі.
76.	<i>Splits and movements ostensibly caused by political differences <u>in fact</u> have socio-economic dimensions (TPCDC, URL)</i>	Розколи та міграція, на перший погляд викликані політичними причинами, <u>насправді</u> , мають під собою соціально-економічне підґрунття.
77.	<i>The first lesson of politics is that many memories are short - but, <u>fortunately</u>, not yet too many (TPCDC, URL)</i>	Перший урок політики полягає у тому, що багато спогадів є короткими, <u>але на щастя</u> , їх не дуже багато.
78.	<i><u>Of course</u>, there <u>must</u> be strict and properly enforced rules to ensure that every new faith school operates in a way that supports British values. (BTGMPMS, URL)</i>	<u>Звичайно</u> , <u>повинні</u> бути суворі та належним чином запроваджені правила, які гарантують, щоб кожна школа нової віри працювала на підтримку британських цінностей.
79.	<i>When I lived in Eastbourne, I never <u>used to</u> watch TV. (BTGMPMS, URL)</i>	Коли я жила в Істборні, <u>раніше</u> я ніколи <u>не дивилася</u> телевізор.
80.	<i>Company modalities <u>should be</u> referred to, and the agreed modalities and division of labour <u>should be</u> included in the project document beforehand. (FSMHSLMEB, URL)</i>	Необхідно <u>орієнтуватися</u> на методи компанії і необхідно заздалегідь <u>включати</u> в проектний документ узгоджені процедури і систему поділу праці.

81.	<i>I will supply what evidence we have, what reports we have honestly, and then <u>happily</u> leave it or <u>unhappily</u> leave it to the Council. (TPCDC, URL)</i>	Я надам чесно докази та звіти які ми маємо, і потім, на щастя або на жаль, залишу їх Раді.
82.	<i>We've proved it in schools across our country that the poorest children don't <u>have to</u> get the worst results – they <u>can</u> get the best. (TPCDC, URL)</i>	Ми продемонстрували це в школах по всій країні, де найбіднішим дітям не доводиться отримувати найгірші результати – вони <u>можуть</u> досягти успіху.
83.	<i>Working mothers <u>would send</u> children to school sick – because they didn't feel able to take time off to look after them. (TPCDC, URL)</i>	Працюючі матері, <u>бувало,</u> <u>відправляли</u> своїх дітей до школи хворими, тому що були не в змозі взяти вихідні дні по догляду за ними.
84.	<i>If not, then a refusal will <u>probably</u> not harm competition. (FSMHSLMEB, URL)</i>	Якщо ні, то така відмова, <u>ймовірно,</u> не позначиться негативно на конкуренції.
85.	<i>You see one, you <u>have seen them all</u> (BTGMPMS, URL)</i>	Усі <u>ведмеді схожі один</u> на одного.
86.	<i>We <u>need not have waited</u> for his approval. (TPCDC, URL)</i>	Нам <u>не потрібно було чекати</u> на його згоду.
87.	<i>And all the problems that <u>may</u> have led them to that life – drug addiction, mental health problems, childhood abuse – remain unchanged. (TPCDC, URL)</i>	І всі ці проблеми, які <u>могли</u> призвести їх до цього життя – наркоманія, проблеми психічного здоров'я, дитяче насилля – залишаються незмінними.
88.	<i>This <u>could</u> include supporting teaching in minority subjects such as further maths or classics, which state schools often struggle to make viable. (BTGMPMS, URL)</i>	Це <u>може</u> включати підтримку викладання у національних меншин предметів, наприклад математики чи античної літератури, що часто досить проблематично для того щоб зробити їх ефективними для державних шкіл.
89.	<i>We <u>will</u> explore ways in which schools <u>can</u> enter into twinning arrangements with other schools not of their faith, through sharing lessons or joint extra-curricular activities to bring young people from different schools together. (BTGMPMS, URL)</i>	Ми <u>будемо</u> вивчати шляхи, якими школи <u>можуть</u> вступати в твіннічні угоди(угода про партнерство) з іншими школами, не беручи до уваги релігійні переконання, шляхом спільного використання уроків або спільної позакласної діяльності для об'єднання учнів з різних шкіл.
90.	<i>It is desired that such assistance <u>be provided in</u> a form that can be utilized in the quickest and most flexible</i>	Бажано, <u>щоб</u> допомога <u>надавалася</u> в такій формі, яка дозволила б використовувати її з максимальною

	<i>manner possible.. (FSMHSLMEB, URL)</i>	оперативністю і гнучкістю..
91.	<i>There is a world of difference between the Utd, that was on view that day and the one, that <u>unluckily</u> lost to Arsenal today on penalties. (BOVS, URL)</i>	У світі існує різниця між Юнайтед, який був у той день і тим, який сьогодні програв Арсеналу, <u>на не нажаль</u> , на пенальті.
92.	<i>I believe we <u>can</u> seize this future together because we are not as divided as our politics suggests. (BOVS, URL)</i>	Я вірю, що ми <u>можемо</u> наблизити це майбутнє разом, адже ми не настільки розрізнені, як твердять політики.
93.	<i>But that common bond is where we <u>must</u> begin. Our economy is recovering. A decade of war <u>is ending</u>. (BOVS, URL)</i>	Проте наявний зв'язок – це новий початок. Наша економіка на стадії відновлення. Десятиліття війн <u>закінчується</u> .
94.	<i>In practice this <u>could</u> mean taking a proportion of pupils from lower income households, so that selective education is not reserved for those with the means to move into a catchment area or pay for tuition to pass the test. (BTGMPMS, URL)</i>	На практиці це <u>може</u> означати, поділ частини учнів із сімей із низьким рівнем доходу. Через це, вибіркоче навчання не призначене для тих, хто має намір переїхати в підвідомчу територію або платити за навчання щоб здати екзамени.
95.	<i>We <u>shall</u> have built the new bridge by the end of the year. (PMSTTUGA, URL)</i>	До кінця цього року ми <u>побудуємо</u> новий економічний міст.
96.	<i>For the best way of resisting protectionism is to ensure that this century is defined by open markets that <u>really</u> deliver for all our people. (PMSTTUGA, URL)</i>	Найкращим способом протистояння протекціонізму є забезпечення того, щоб це сторіччя визначалося відкритими ринками, які є <u>дійсно</u> доступними для всіх наших людей.
97.	<i>Third, there are those who argue that grammars don't <u>actually</u> select on ability because wealthy families <u>can</u> pay tutors to help their children get through the tests. (BTGMPMS, URL)</i>	По-третє, існують ті, хто стверджує, що граматики, <u>насправді</u> , не вибирається як предмет, тому що багаті сім'ї <u>можуть</u> заплатити репетиторам, щоб ті допомогли їхнім дітям здати тести.
98.	<i>The nature of their intake <u>may</u> have changed today – indeed these schools have become more and more divorced from normal life. (BTGMPMS, URL)</i>	Характер їх прийому <u>може</u> змінитися сьогодні – справді, ці школи все більше й більше відділилися від нормального життя.
99.	<i><u>Be it so!</u> (FSMHSLMEB, URL)</i>	<u>Хай буде так!</u>
100.	<i>My eyes are now wide open and now realize I've been <u>used to</u> spread messages I don't believe in. (BTGMPMS, URL)</i>	Зараз, я стою із широко відкритими очима і розумію, <u>мене</u> <u>використовували</u> для поширення повідомлень, в які я не вірю.

SUMMARY

Today, is not a secret, that the whole world ruled by politics and politicians. They developed the manipulate system by centuries through their speeches and performances by world media. The researchers around the world studied and will study this phenomenon of perfectly speech, phenomenon of political discourse. The theme of the project is Linguistic Means of Expressing the Subjective and Objective Modalities of English Political Discourse as a Translation Problem

The basic concepts: lingual features; subjective modality; objective modality; modality; political discourse; discourse.

The subject of the research: the lingual features of subjective and objective modality in political discourse.

The object of the investigation: subjective and objective modality in political discourse on the example of political speeches of Theresa May, Boris Thomson, Barak Obama and Donald Trump.

The research aim: to analyze the lingual features of expressing subjective and objective modality in political discourse.

Research methods: theoretical analysis of political speeches, political interviews; crytical analysis of studies from this issue; descriptive methods (for the characteristic features of political discourse); component analysis (analysis of media materials' lingual features); discourse analysis.

Practical value: The results and research material can be used in systemsresearch on problems of political communication, in lectures and practical linguistic courses.

The project consists of: introduction, chapter 1, chapter 2, chapter 3, conclusions for each of them, general conclusions, resume and references.

Such a study is important in order to current political situation in the world. And how political discourse affects human mind. The findings from this research provide evidence that in political discourse most used modality words, to express their own opinion and influence the recipient.

Also, the verbs of speech, thoughts, feelings (18%), modalitie's phonetic means (6%), Indicative, Imperative and Subjunctive Moods(10%), rhetorical questions and emotive lexion (6%), cliché (3%).

Discourse in a broad sense is a complex unity of linguistic practice and extralinguistic factors necessary for understanding a text, that is, it gives an idea of the communication participants, their goals, the conditions of production and perception of the message. Understanding political discourse implies knowledge of the background, the expectations of the author and the audience, the hidden motives, plot patterns, logical transitions that are dominant in a particular era. Based on the interpretation of discourse as a cohesive text together with extralinguistic, pragmatic, sociocultural, psychological and other factors, we define political discourse as a concept that encompasses the language of politicians, ideology, social processes and other social and historical interacting factors.

By basic signs, political discourse is divided into totalitarian and democratic. The renewed interest in studying the problems of verbal communication in our time is quite a natural phenomenon. It is the category of modality that carries the speaker's attitude to reality. Modality is regarded as a functionally semantic category, a linguistic universality, which is noticeable in the major categories of language. This linguistic category is an important element of communication, expressing the attitude of the speaker to the utterance, and is an integral feature of the text, containing the attitude of the author to the reality, is the main component of the pragmatic component of the text. Traditionally, modality is divided into two types: objective and subjective. The first is understood as the relation of the utterance to the extralinguistic reality, formulated grammatically, the second - as the expression of the relation of the speaker (writes) to the one to whom he communicates.

Subjective modality is the expression of the speaker's attitude to the utterance (confidence / uncertainty, agreement / disagreement, expressive evaluation). It is an optional feature of expression, and its semantic volume is wider than the semantic scope of the objective modality. The linguistic means of this type of modality are word order, intonation, lexical repetition, modal words and verbs, exclamations, insertion words and phrases, insertive sentences, word order in a sentence. The semantic basis of subjective modality is formed by the notion of appreciation in the broad sense of the word, including not only the logic of qualification of the informed, but also the different types of emotional reaction.

Objective modality is a mandatory feature of every utterance, one of the categories that forms a predicative unit is a sentence. Objective modality expresses the relation of expression to reality as real or unreal (unreal). The means of expressing objective modality are: gram counteracting of the verb method (valid, conditional, prescriptive), opposing sentences for the purpose of expression

(affirmation, question, prompting), juxtaposition of statements on the grounds of affirmation / denial, juxtaposition of exclamation points and non-exclamation marks.

Translation transformations are the essence of the process translation. Morphological transformations practically they don't change anything in terms of content. Syntax conversions affect the original content minimum. Semantic Transformations Related to deeper modifications in terms of content. Comparing languages, we find in each such phenomena that have no correspondence in the other. Summarizing the analysis follows to note that stylistic techniques of different languages have one basis, however, their functioning in speech is different. The same techniques have a different degree of use, perform different functions and have different weight in stylistic system of each language, which is explained the need for transformations.

The main conclusions drawn from this study are that all world political leaders use political discourse to have an impact on the audience. They use lexical, grammatical, lexico-grammatical means of expressing modality. And the most widely used is the lexico-grammatical, using modal verbs can, may, shall, will and the others.